

4. HİKÂYE (ÖYKÜ): Gerçek ya da gerçek olana gerçek olmayandan daha yakın olay ve durumların zaman, mekân ve kişileri merkeze alarak fazla detaya inmeden anlatıldığı bir edebî türdür. Hikâye romanın kisası ya da roman hikâyesinin uzunluğudur. Hikâyesinin var olan malzemeyi işleyişi ve sınırlı olan hacmine yerleştirme şekli onu romandan ayıran en önemli özelliğidir. Ayrıca romandan farklı olarak kişi sayısı azdır ve daha çok kişilerin bir ya da birkaç özelliği ön plana alınır. Daha kısa bir zaman dilimini ya da anı kapsar. Olay, durum, kişi ve mekânla ilgili olarak fazla ayrıntı, derinlik yoktur. Olayların merkezde olduğu hikâyelere olay hikâyesi, durumların merkezde olduğu hikâyelere ise durum hikâyesi adı verilir.

BEYAZ MANTOLU ADAM

Kalabalık bir topluluk içindeydi. Başarısızdı. Parası yoktu. Dileniyordu. Caminin önündeydi. Büyük bir camiydi bu. Minareleri, kubbeleri, kemerleri ve parmaklıklı pencereleri filân hepsi tamamı. Özellikle avlusu: dilenenler için en önemli yer. Bir kenarda duruyordu. Hiçbir hüner göstermediği için ya da acındırıcı bir garipliği olmadığı için ya da kendisini çevreden ayırıp başarısızlığına üzülecek kadar düşünemediği için dilenirken de başarısızdı. Küçük kaplar içinde mısır satmadığı için, çocuklarla ve kuşlarla birlikte, başkaları adına sevap işleyemezdi; ayrıca, ne kırmızı cüppeli bir müneccime benzeyen ihtiyar gibi tekerlekli ve meşin duvarlı ve öğle tatilinde ön duvarı bir kepenk olup sahibini kapatıveren kulübede yaşıyordu, ne de şişman kötürüm gibi nazar boncuklarını ve tespihlerini ve çakmak taşlarını artık satamadığı anda gaz pedalına basıp motosikletli tezgâhıyla oradan hemen uzaklaşabilirdi. Sermayesi ve görünür bir sakatlığı yoktu. Belki, yoldan geçen birini durdurup, hastaneden yeni çıktığını ve hemşerisi inşaat çavuşuna gidecek parası olmadığını söyleyerek köylü taklidi yapabiliyordu; fakat, konuşmadığı için, bu bakımdan da basan kazanması oldukça güçlü. Caminin duvarına yaslanmaktan başka ilgi çekici bir eylemde bulunmuyordu. Hatta henüz avcunu açma teşebbüsüne bile geçmemişti. Bununla birlikte, güvercinlerin ve mısır kaplarının ve caminin eğimli bir duvar çıkıntısına dizilen cinsel ve dinsel kitapların ve halkı bazı toplumsal kötülöklere karşı uyaran ve ağaç gövdelerine sarılan gazetelerin ve makbuz mukabili iyilik işleriyle uğraşanların yoğunlaştığı sırada, onu sakat sanan başörtülü ve çarşafli kuru bir kadın, bu gönülsüz dilencinin avcunu çevirerek içine biraz para koydu. Belki de o sırada oldukça yüksekte duran güneş yüzünden gözlerini kırıştırdığı için paraya bakmadı; belki de gözü, caminin iç avlusunda oynayan çocuklara takıldığı için avcunu kapamayı unuttu. Bütün bunlar, günün ilk hayırseveri biraz uzaklaştıktan sonra olmuştu. Kadın onun yüzüne bakarken, bilerek ya da bilmeyerek hiç oynatmamıştı gözbebeklerini. Bu yüzden ilk müşterisi onu kör sanmıştı. Avcuna düşen başka bir paranın sesiyle kendine gelir gibi oldu: Kendisi gibi elbisesi yırtık, sakalı uzamış bir adam gördü başını kaldırınca. Sonra, eski bir halıdan yapılmış torbasını sinirli hareketlerle karıştırarak bozuk para çantasını arayan genç kız çıktı karşısına; büyük bir para elini ağırlaştırdı, öteki bütün paraları kapadı. Kucağındaki kundak çocuğuyla karanlık bir kadın çömeldi yanına. Bir süre, iki leke gibi, duvara dayalı durdular. Sonra, açık leke avlunun ortasına doğru yürüdü. Kırmızı cüppeli ihtiyarın kulübesinden bir baston uzandı bacalarına; neredeyse düşecekti. "Beni gölgeye götür delikanlı," diye söylendi ihtiyar, aksi bir sesle. Kulübesi, tekerleklerin doğrultusunda itilince, "Oraya değil," diye tepindi kırmızılı müneccim ve dışarı çıktı; istediği yöne çevirdiler tekerlekleri.

İhtiyar, kulübesinin açık yanını hırsla örttü; başka bir duvarından küçük bir pencere açtı.

Oradan öfkeyle baktı avluya. Gölgede bıraktı ihtiyarı; gitti duvara yaslandı ve paralarını seyretti. "Sağlam adamsın; utanmıyor musun dilenmeye?" Şişman bir adam duruyordu yanibaşında: "Bir iş verilse çalışmazsın." Şişmanın yerde duran bavuluna baktı, iki eliyle tutup kaldırmaya çalıştı yükü; başaramadı. Sonra bir hamal gördü uzakta, becerikli. Onun gibi yaptı: Çömelerek sırtını bavula dayadı, sapı kavradı; olmadı. Şişman adamın da yardımıyla yüklendi sonunda. Yolda, "iki buçuk liradan fazla vermem," dedi ince sesiyle şişman. Yanyana yürüdüler. Rıhtıma yaklaşınca sırtındaki yüklerle birlikte yere çöktü. Bavul sahibi durdu ve bir süre kararsız kaldı; sonra uzattı parayı. Galiba ona biraz acımişti. Vapura da girebilirdi ayrı bir ücretle; fakat, hamallar örgütünün duvarını yaramadı. Sonra, vapur iskelesinin duvarında dilendi biraz. Yeniden yük taşıma ihtimali belirince caddeye doğru itildi. Biraz hırpalanmıştı, hafifçe sallanıyordu olduğu yerde. Onu, günün bu saatinde sarhoş olmakla suçlayanlar çıktı; gene de oldukça iyi iş yaptı. Sonra gene bavul, sandık filân (rıhtıma kadar). Onu sağlam sananlarla sakat sananlar arasında gitti geldi. Belki daha çalışacaktı. Fakat, iyi giyimli bir bay, ona para vermek için tam elini cebine soktuğu sırada, yanlarından geçen bir kadının kucağındaki çocuk bu kılıksız adama, bakarak ağlamaya başlayınca parayı beklemeden yürüdü; hemen karşı kaldırıma geçti.

Cami avlusuna gelince bir kemerin altına girdi, loş ve serin duvarın dibinde parasını saydı; sonra karşı duvardaki simitçiye bütünletti, biraz da bozuk para kaldı. Yürüdü, kalabalık bir sokağa çıktı; insanların arasına karıştı yeniden. Yorgun ve terli iki hamalın ortasında duran oymalı, yaldızlı büyük bir boy aynasında kendini seyretti: Ceketini yoktu, gömleği parça parçaydı. İstemeyerek iki serserinin kavgasına karıştığı, onlara aracılık ettiği bir sırada yırtılmış olan gömleğinin parçalarını üstüste getirdi aynaya bakarak; pantolonunu tutan ipi çözdü, daha sıkı bir düğüm attı. Sonra aynayı götürdüler; yırtık pantolonunu ve çorapsız ayaklarına geçirmiş olduğu lastikleri seyredemedi. Yavaş yavaş yürüdü; dar ve kalabalık sokaklardan, dar ve kalabalık sokaklara geçti. Yürüyen insanların gürültüsüne sokak satıcılarının sesleri katıldı. Sonra satıcılar, belirli ve sabit yerler almaya başladılar kaldırımlarda: Önce kısa ayaklı tezgâhlar görüldü; tezgâhlar yükseldi, sırtıklar ve tentelerle donandı. Güneş ve binaların üst katları kayboldu; sıcak azaldı ve sokakların üzerinde yürüyecek yer kalmadı. Nereye asıldıkları belli olmayan elbiselerin ve kumaşların arasına sıkıştı; durmak zorunda kaldı. Rüzgârın ya da gelip geçenlerin salladığı beyaz bir manto süründü yüzüne. Uzun ve aydınlık bir manto. Kloş etekli, kocaman düğmeli bir hayalet; geniş yakalı, serin.

Hafif bir rüzgâr çıktı; iriyarı, esmer ve görünüşü taşralı satıcının elbiselerini belli belirsiz dalgalandırdı. Yalnız beyaz manto kıımıdamadı; ağır bir kumaştan yapılmış olmalıydı. Bir süre durdular mantoyla karşılıklı. Onu seyreden satıcı, sessizliği bozdu sonunda: "Ne o? Satın mı alacaksın?" Karşılık vermedi. Gülümseyerek yere tükürdü satıcı; yüzünde yarı kurnaz, yarı ilgisiz bir ifade vardı. Önce satıcıya, sonra tekrar mantoya baktı, elini cebine soktu. "Dur bakalım, bir giydirelim hele." Çevresine bakındı satıcı, oyuna katılacak birilerini aradı. Karşı kaldırımdaki küçük meyhaneden bir adam izliyordu onları; dirsekleri tezgâha dayalı, elinde birası, gülmeye hazır bekliyordu. Başka ilgilenen yoktu. Manto vücuduna yapıştı. Satıcı hızla çevirdi onu; etekler dönerek açıldı. Meyhanedeki adam bu kadarını beklemiyordu; birden gülmek zorunda kaldığı için ağzındaki bütün birayı ileri püskürttü. Satıcı kendine geldi: "Kadın mantosu bu, hemşerim; sana olmaz." Mantoyu aceleyle çıkarmak istedi müşterinin üstünden. Satıcının elini itti yavaşça; mantonun içinde, telâşla pantolonunun cebini aradı. "Çok pahalı, sen alamazsın," dedi satıcı son bir çabayla. Yüz elli lira. Kadın mantosu. Deli misin sen?" Satıcıyı dinlemiyordu. Bütün parasını uzattı bir top halinde. Satıcı yığını açtı istemeden; önce içindeki bozuk paraları ayırdı, sonra kâğıt paraları saydı.

"Kırk beş lira," dedi sevinçle. "Dünyada olmaz. Çıkar mantoyu." Çıkarmadı.

"Yüz yirmi beş lira maliyeti var," diye tepindi satıcı. İlgilenmiyordu satıcıyla. Eteklerinin nereye kadar indiğine bakıyordu: Ayak bileklerine geliyordu neredeyse. "Gülünç olursun," diye belirtti satıcı. "Yüz liraya verdik diyelim. Nerede para?" Meyhanedeki adam kendine gelmişti. Göğsündeki sancı geçmişti. Fakat gülmek de gittikçe zorlaşıyordu. Bununla birlikte, satıcıyı tuttuğunu belirten gözlerle izliyordu olayı. Satıcının neşesi kaçmıştı; sadece, durdurulması güç inadı kalmıştı ortada. "Otuz lira daha ver öyleyse," dedi. "Başına geleceklere de karışmam."

Beyaz mantosuyla topuklarının çevresinde döndü; ilk defa gülümsedi çevresine bakarak. Sonra, sanki bir daha hiç gülümsemeyecekmiş gibi mahzunlaştı birden. Meyhanedeki müşteri, olaya sırtını çevirdi. Satıcı yalnız kalmıştı. "Allah belânı versin," dedi. "Al şu pis bozukluklarını da." Mantonun cebindeki eli çıkardı dışarı ve madeni paraları bir bir içine koydu. "Şimdi artık inanmazsın ama, bu sabah ihtiyar bir kadın getirmişti; vallahi tam otuz beş lira verdim bu mantoya. Kadın eşyası bu, kolay satılmaz ki." Sesi öfkeliydi. Beyaz mantosuyla kalabalığa karıştı. Tentelerin bittiği yerde gökyüzüne baktı. Yerdeki bir su birikintisinden güneşle birlikte yansıdı. Sonra su birikintisi kalabalıklaştı; lekesiz görüntüsünü, irili ufaklı gölgeler çevirdi. Mantosunu seyretmek için eğilince, henüz şaşkınlığı geçmemiş ve onu nasıl karşılamak gerekliliğini bilemeyen topluluğu gördü suyun içinde. Mantosunun eteklerini kirletmemek için su birikintisinin çevresinden dolaştı. Onu doğrudan doğruya izlemek isteyenler suyu geçmeye çalışırken ıslanarak yarı yolda kaldılar. Arkasına bakmıyordu. Adımlarını sıklaştırdı. Konuşulmuyordu; fakat ne de olsa topluluğa katılanlar gittikçe arttığı için hafif bir uğultu geliyordu peşinden. Yüksek duvarlarla çevrili küçük bir cami avlusunu geçtiler. Meydandaki kahvenin gölgesinde serinlemek için kalanlar olduysa da, çaylarını çoktan bitirerek ne yapacağını bilemeyenler onların yerini aldı. Çok kalabalık sayılmazlardı; gene de, avlunun kemerli kapısını geçerken hafif bir itişme oldu. Sonra, karşılıklarına çıkan beklenmedik birkaç basamaktan inilirken yaşlıca bir adam, iki çocuğun üstüne düştü. Küçük bir karışıklık çıktı. Bazıları da duvarlardaki, işçi arayan yüzlerce ilana kapıldı bir süre. Kısa bir duraklama dönemi geçirildi. İki duvar arasına sıkışmış basamaklardan kurtularak genişledikleri zaman biraz ferahladılar doğrusu; fakat, mantolu adamı bulamadılar. Gitmişti. Bazı küçük tartışmalar çıktı; iş arayanlara ve henüz, düştüğü basamaktan kalkma fırsatını bulamayan ihtiyara çatıldı. Bir sonuç alınamadığı için kalabalık dağıldı.

Yakıcı bir güneş vardı. Adımlarını yavaşlattığı halde, alnından kayan ter damlaları sakalını ıslatıyordu. Büyük bir köprünün üstünde parmaklıklara yaslanarak bir tarak satıcısının gölgesine sığındı. Mantosuyla, sakalıyla ve gelip geçenlerin üzerinden aşan bakışlarıyla satıcıya yararı dokundu; işsiz güçsüz takımından, onu seyretmek için duranlar oldu; ağır yük taşıyanlar, tam orada dinlenmeyi uygun buldular. Birkaç tarak satıldı bu arada. Hareketsiz, ifadesiz, öylece durduğu için önce yanına yaklaşamadılar. En çok konuşulan yabancı dilden bildikleri birkaç kelimeyi onun üstünde deneyenler çıktı. "Bu adam turist değil," dedi birisi. "Kendini yutturmaya çalışıyor." Bir başkası da yabancı dilden bir küfürle yokladı onu. Karşılık alınamadı. Cebinden Amerikan sigaraları görünen bir tombalacı, "Yok yahu, bu herif İngiliz," dedi. O dilden de küfür edildi. Sonra ona dokundular, mantosunun eteklerini çektişirdiler, canlı olduğu anlaşıldı. Yürüdü, oradan uzaklaştı. Köprü uzundu; başka satıcıların yanında da dikildi bir süre. Hattâ bir tanesi, filtreli sigaralar satan kasketli bir genç, kendi yerine bıraktı onu, çişe giderken. O kısa süre içinde beş paket sigara, üç kibrit satıldı. Satıcı dönünce de birer filtreli sigara yaktılar kendi tezgâhlarından; parmaklıklara dayanıp, balık tutanları seyrettiler konuşmadan. Mantosunun üst iki düğmesini çözdü, gene de serinleyemedi. Alnına biriken terleri mantosunun geniş yakasıyla sildi. Köprünün ucuna çevirdi güzlerini; karanlık sokaklar vardı orada. Mantosunu ilikledi, eliyle belirsiz bir hareket yaptı satıcıya ve ayrıldı oradan. Yüksek binaların koruduğu dar bir sokakla bir vitrinin önünde durdu. Kendini seyretti.

Kumaşların, elbiselerin ve satıcıların dükkânlardan taşıdığı bir sokaktaydı. Müşterilerin yolu kesiliyordu. Bir süre sonra, vitrinin gerisinden gözetlendiğini sezdi. Şişman dükkân sahibi, düşünceli küçük gözleriyle onu süzüyordu. Sonra, geniş bir gülümseme kapladı yuvarlak yüzü; gözler kısıldı, kayboldu. "Baksana sen buraya," diye seslendi, şişman gövdesiyle kapıyı tutarak. "Nereden buldun o mantoyu?" Baktı; karşılık vermedi. Başka birisi yaklaştı o sırada yanma, kolundan tuttu. "Hey mister!" dedi. Anlamadığı dilden bir şeyler anlattı. Olmadı. Sözlerini elleriyle destekledi; ayrıca, kollarıyla da açıklamaya çalıştı ne istediğini. Olmadı. Yerde duran bavulunu açtı, saydam kâğıtlara sarılı gömlekler çıkardı içinden ve mantolu adamın eline tutuşturdu. Parmağını mantonun büyük düğmelerinden birine dayadı, "Sen turist," dedi. "Sen getirmek gömlek Fransa Almanya. Yok para. Satmak." Gene de anlaşıldığından kuşkuluydu. Onu vitrinin önünde öylece bıraktı, sokağın köşesine gitti. Şişman adam, dükkânının kapısında sonucu bekliyordu. Biraz sonra kırmızı pantolonlu, göğsünün kolları gömleğinin çiçekleri arasından kara bir çalı gibi fışkıran bir genç durdu önünde; gömleklere baktı: "How much?" dedi. Genç adamın yüzüne bakıldı sadece. Sokağın köşesindeki asıl satıcı hırsla ayağını yere vurdu. "Herif esrarkeş," diye homurdandı. Kılıklı genç müşteriyi kaçırmamak için yanına yaklaşarak, "Sağırdır," dedi telâşla. "Yüz liraya veriyor." "Pahalı," dedi kırmızı pantolonlu genç. Asıl satıcı, mantolu adamın yüzüne öfkeyle baktı; kararsız durdu bir süre, sonra kulağını onun ağzına dayadı. "Seksen liraya indi," dedi aceleyle. "Ben dilinden anlarım." Mantolu adam, satıcının aracılığıyla sessiz bir pazarlık yaptı. Altmış liraya satmış oldu gömleği sonunda. Bir saatten az bir süre içinde bitti gömlekler. Mantonun cebine on lira konuldu ve "Goodbye," denildi, uzatmadığı eli sıkılarak. "Çok şahane!" diye bağırdı şişman dükkâncı. "İçeri gelsene biraz." Durdu, düşündü: "Öyle ya, anlamaz." Bavullu satıcının yolunu denedi: "Sen gelmek dükkân burda," dedi ve daha fazla beklemeden onu kolundan tutup içeri çekti. Tezgâhtarla birlikte bir süre çevresinde dolaşarak ondan ne yapabileceklerini düşündüler. "Herif de manken gibi duruyor ortada. Eline kumaş topunu verip sattıramam ya!" Bir süre daha çevresinde dönüldü. "Manken," dedi şişman dükkâncı gene, başka söz bulamadığı için. Bir süre de tezgâhtarla birlikte söylendiler "Manken, manken," diye ve çok sonra akıl ettiler onu manken olarak kullanmayı. Bir süre de "Canlı manken!" diye bağırdılar sevinçle. Sonra onu vitrine doğru ittiler, orada durması için (ona başka türlü söz dinletilemiyordu ki). Tam vitrinin çıkıntısına doğru adımını attıracakları sırada, "Ayakları çok kirli, pantolonu da öyle," diyerek patronunu uyardı tezgâhtar. Onu durdurdular. Ayakkabılarının üstüne ve pantolonunun alt tarafına biraz beyaz bez sarıldı. Mantonun örtemediği kısımlarıyla müzedeki bir mumyaya benzer gibi oldu. Kollarından tutup vitrine çıkardılar. "Böyle put gibi durmasın," dedi tezgâhtar. "Güzel bir poz verelim ona." Gene düşündüler. "Kollarını açalım," dedi patron. "Vitrini doldursun." "Yorulur, kollarını oynatıp durur." Naylon iplerle tavana asmaya karar verdiler sonunda kolları. Bir kolu ileri uzattılar, bağladılar ve ipi vitrinin üstündeki bir çiviye tutturdular. Öteki kolu da, duvarda boşalttıkları bir rafa yerleştirdiler. Onların çalışmasını seyretmeye başladı birkaç kişi. Sonra, vitrinin önünde birikenlerin sayısı çoğaldı. "Cansız bu, kukla," diyenler çıktı. Tezgâhtar, kapının önünde bağıırıyordu: "Canlı manken mağazasına buyurun! Serinletici kumaş çeşitlerimizi görün. İşte, büyük fedakârlıklarla Kuzey Kutbu'ndan getirtmiş bulduğumuz Canlı İsveç Mankeni, bu sığağa ancak hafif kumaşlarımızı giyerek katlanmaktadır. İşte, koca manto, onu terletmemektedir. Kumaşlarımızla bir kuş gibi havalarda uçarak sizlere en canlı ve en gerçek reklamı yapmaktadır. Saran Kumaşları yalnız mağazamızda. Mallarımızın ve mankenlerimizin taklitlerinden sakınınız. Israrla arayınız!" Önce, onu yakından görmek isteyenler içeri girdi. Bir kadın, ağlayan çocuğunu omzuna çıkararak kalabalığı yarmaya çalışıyordu. Sonra kumaşlara da baktılar. Genç kadınlar onun mantosunu da tuttular, aynı kumaştan olup olmadığını anlamak için. Mantonun etekleri açıldı, pantolonun yırtık dizleri görüldü. Tezgâhtar, müşterinin az olduğu bir sırada onun iki bacağına bir kumaş daha sardı. Patron da kloş etekleri açarak ona yardım etti. Eteklerin bu

durumu ikisinin de hoşuna gitti ve yelpaze gibi açılmış uçları iğneyle oraya buraya tutturdular. Mantolu adam bütün vitrini kaplamıştı. Ondan başka hiçbir şey görünmüyordu. Bunun üzerine, omzundan, kollarından biraz kumaş sarkıttılar. O gün öğle tatiline kadar iyi iş yapıldı. Tezgâhta yemek için oturup sefertaslarını açtıkları zaman, "Ona da bir şeyler vermeli," dedi patron. "Yıgılır kalır sonra." Vitrine gitti, onu çözdü, serbest bıraktı. Altına bir tabure çektiler tezgâhın önünde. Sefertasının kapağına kuru fasulyeden ve makarnadan biraz koydular; iki küçük parça ekmeği çatal gibi kullanarak yemeğini yedi. Dükkânın arkasındaki lavabodan, musluğa elini uzatarak biraz su içti. Yere oturdu, sırtını tezgaha dayadı; ona bir sigara verdiler. Biraz saygı uyandırmış olmalı ki, patron yaktı sigarasını. Sonra omzuna vurdu ve tezgâhtara döndü, "İşimize yaradı, değil mi?" diyerek güldü. "Yoruldu mu?" dedi tezgâhtar, patrona bakarak. Karşılık vermediği için onunla konuşmak zor oluyordu. Sigarasını bitirdi, bir süre daha oturdu. Sonra yavaşça doğrularak kalktı, kapıya yöneldi. "Nereye gidiyorsun?" diye bağırdı patron. "Fena mı, para kazanıyorsun işte." Durmadı. Arkasından koştular, cebine biraz para sıkıştırdılar. Patronun, mantonun üstünde unuttuğu iğnelerle ve kollarından sarkan iplerle, beyaz bezler sarılı ayakkabılarını sürükleyerek yürüdü gitti. Omzunda kalan küçük bir kumaş parçası da sokağın köşesini dönerken yere düştü.

Dik bir yokuşun başına gelince durdu. Kaldırımın kenarına oturdu. Elinin tersiyle alnına biriken terleri sildi. Çevresine baktı: İlerde, bir elektrik direğine tutturulmuş otobüs durağı levhasına takıldı gözleri. Ayağa kalktı, bir iki adım attı, gene durdu. Tezgâhtarın ayağına sardığı bezler çözülmeye başlamıştı. Belindeki ipi çıkardı, yere koydu. Kaldırımın kenarında duran bir taşla ipi ortasından ezerek ikiye ayırdı, sargıların üstüne bağladı. Durağa doğru yürürken, mantosunun üstünden pantolonunu çekiştirdi durdu. Bir yoğurtçu geçti yanından; durağın arkasındaki eski bir evin kapısından girerken ona çarptı. Mantolu adam sendeledi, kapıya baktı; karanlık bir avluda kayboldu yoğurtçu. Sonra esmer, kara gözlüklü, dökülmüş siyah saçları yağdan birbirine yapışmış bir baş çıkmaya başladı kaldırımın içinden. Mantolu adam baktı; Birkaç basamakla inilen bir boşluk gördü yerin altında. Gözlüklü kafa büyüdü, yükseldi; bir adam oldu. Kolunda bir sürü kemer taşıyan eskimiş bir adam. Koyu renkli bir kemere uzattı elini mantolu dilenci. Mantosunun düğmelerini çözdü; fakat, kemeri geçirecek bir yer bulamadı pantolonunun belinde. Biraz yukarı çekiştirmek istedi pantolonunu; alt taraftaki sargılar, ipler izin vermedi. Ümitsizlikle kemerciye baktı; sonra da kemere baktılar birlikte. Kemerci, çıktığı deliğe yöneldi, bir süre kayboldu. Kocaman çengelli iğnelerden yapılmış bir zinciri tutarak çıktı ortaya. Pantolonunun beli mantonun iç kısmına bu iğnelerle tutturuldu. "Üstüne takarsın kemeri artık," dedi gülerek. "Daha fiyakalı olur." Öyle yaptılar. Mantosunun cebinden çıkardığı kâğıt paralardan birini uzttı. Kemerci paraya baktı, sonra aldı ve yandaki bakkala girdi. Paranın üstü, bir şişe ucuz şarap ve küçük bir kutu domates salçasıyla çıktı dışarı. Paranın üstünü verdi, şarabıyla salçasını deliğinin yanına koydu; birkaç yudum içtikten sonra mantolu adama uzattı şişeyi. Onun almadığını görünce, tekrar yerin altında kayboldu. İçerken insanın ağzını kesmesin diye kenarları düzeltilmiş boş bir konserve kutusuyla döndü. Teneke, şarapla dolduruldu mantolu adam için. Deliğe inen merdivenin duvarına tutturdular, ayaklarını aşağı sarkıttılar, birlikte içtiler. Bu arada bir otobüs kaçırıldı; ikinci otobüs gelmeden de şarap bitti. Otobüse birlikte bindiler. Paraları kemerci verdi ve yokuşun üst başında, mantolu adamdan iki durak önce indi. Arka sahanlıkta yalnız kalınca ileri yürüdü. Şoförün yınına varmak üzereyken bir fren sırasında ön koltuklardan birine oturdu istemeden. Karşı sırada oturan bir adam gülümsüyordu. Önce aldırmadı gülümseyen adama. Fakat gülümseme bitmedi. Telâşlandı, kemerini düzeltti. Gülümseme bir türlü durmuyordu. Yakasına, eteklerine, sargıların üzerindeki iplere baktı; Hayır, çözülmemişti. Uygunsuz bir durumu yoktu kılığının, biraz ferahladı. Gülümseyen adama tatlı gözlerle baktı. Kendisine bakılmadan gülümsendiğini anladı sonunda. Cebindeki küçük bir radyonun ince bir telle sol kulağına taşıdığı ve otobüste

kendisinden başka kimsenin bilmediği bir müziğe gülümsüyordu adam. Geniş bir meydana otobüsten indi. Küçük bir boyacı, sandığını koydu yanına. "Tozunu alalım mı abi?" dedi. Ayağını özenle koydu sandığın üstüne; sargıların arasındaki kirler, beyaz bir fırçayla özenilerek temizlendi. Sonra, güvercinler için mısır aldı; kollarını iki yana açarak serpti kuşlara. Parkın girişindeki duvarın üstünde oturan kasketli bir genç, yanındakine, "Put gibi olmuş, şuna bak," dedi. "Çarmıh," diye düzeltti öteki. Güldüler. Parkın kapısında 'Otuz iki dişe,keman çaldıran' bir şişe gazoz içti. Gölgedeki banklardan birine oturdu. Bir ihtiyarın, dişleri olmadığı için, pek anlaşılmayan dertlerini dinledi. Derli toplu insanlar, dinlenmek için başka yerlere gittiklerinden kimseye garip görünmedi kılığı, kimsenin gözüne çarpmadı. Sonunda, ihtiyarın isteği üzerine, onu durağa götürdü koluna girerek. Parktan çıkarken gene peşine takıldılar. Önce çocuklar. Durağa oldukça kalabalık geldiler. "Allah belasını versin bu pis yabancıların," dedi birisi; gömleğini pantolonunun üstüne çıkarmış, bütün yüzü bıyık içinde kara bir adam. "Bedava yaşıyorlar bu ülkede." Arabasının kapısına dayanmış, müşteri beklerken, yağlı, kıymalı bir şeyler yiyen şoför de bu düşünceye hak verdi; "Paramızın değeri de bu yüzden düşüyor abi." İhtiyar, mantolu adamın kolunu çekti, "Beni karşıya geçirin," dedi. Bir taksi geçerken onlara hafifçe dokundu, durdukları halde. Dönüp baktılar. "Ne bakıyorsun?" dedi, pencereden uzanan kafa. Geri çekildiler, onları izleyen kalabalığa çarptılar. İhtiyar, mantoyu çekiştirip duruyordu. Hızla geçen arabalar yüzünden bir türlü ulaşamadılar karşıya. Bir iki atılıştan sonra kaldırımın kenarına sığındılar. "Hepsi de esrarkeş bunların. Ezersin başına belâ." Şoförle bıyıklı birer sigara yaktılar. "Adama bak," dedi bir kadın kocasına. Baktılar. "Çocuklar kâğıttan kuyruk takmışlar arkasına." Güldüler. Çocuklarla arabaların arasına sıkışıp kalmıştı; ihtiyar adamı bulamadı. Kalabalık arttı. "Ayakları sargı içinde." "Cüzzamlı olmasın." İtişerek çekildiler. Hiçbir şeyden korkmayan çocuklar, yani çocukların hepsi, eleklerini tutarak çevirdiler onu. "Karnına çengelli iğneler takmış." "Kollarına ipler bağlı." "Sakın tımarhaneden kaçmış olmasın." "Deli bu, mantonun üstüne taktığı kemere bakın." "Manto mu?" "Kadın mı?" "Ne kadını? Kafadan manyak." "Polis çağırın " Gözlerden kurtulmak için başını kaldırdı. İlerde, köprüünün üstünde bir adam onun filmini çekiyordu. "Abi bunlar filim çeviriyorlar." Bütün gözler köprüye çevrildi. Bu kısa süreden yararlandı, sırtını köprüye döndü, adımlarını hızlandırdı. Sonra koşmaya başladı. Uzaktan hızla geçen bir trene doğru koştu; bir duvardan atlarken düştü, bir telörgü elini kanattı. Demiryoluna ulaştı sonunda. Hat boyunca ilerledi. İstasyona vardığı zaman soluk soluğa ve ter içinde yığıldı yere. Kalkarken etekleri dolaştı ayağına, düştü. Sonra, geri geri giderek uzaklaştı istasyondan. Kadınlar helasının duvarına dayandı. Bir iki tren geçti, istasyon tenhalaştı. O zaman gişeye yürüdü. Gişedeki memur onun suratına baktı ve bu konuşmayan adama ikinci mevki bir bilet verdi. Trende, sarı tahtaların üstünde, kendisi gibi kirli, kendisi gibi yorgun, kendisi gibi çevreye ilgisiz insanlarla birlikte yolculuk etti. Yasak levhasına rağmen onlarla birlikte, onların ikram ettiği sigarayı içti. Pencereden denizin görüldüğü bir istasyonda da trenden indi. Üzerinde 'Halk Plajı' yazılı bir kapıdan girdi. Kumların üstünde bir süre dolaştıktan sonra, yün ören ihtiyar bir kadının boş bıraktığı sandalyeye oturdu. Önce, kumda top oynayan gençlerin ilgisini çekti. Birbirlerini iterek onu işaret ettiler. Kafasına bir iki top attılar. Bir toptan kaçmak isterken sandalyesiyle birlikte yere yıkıldı. Çevresine toplandılar. Çıplak bacakların duvarından ürktü, gözlerini kapadı. "Sarası var," dedi öndeki gençlerden biri. "Ayakları da sargılı. Kötü bir hastalığı olmalı," diyerek geri çekildi yassı burunlu bir genç kız. Kalabalık büyüdü, arka sıralara düşenler onu görmek için iliştiler; çevresindeki çember daraldı. Ayağa kalkmadı artık. Üçüncü sırada duran uzun bıyıklı bir genç, kalabalığı yardı. "Ne bunaltıyorsunuz hasta adamı," diyerek ön sıradakileri itti. Onların yerini hemen başkaları aldı. Kalabalık, bir bütün olarak, yere çakılmış gibi hiç kıvıldamadı. Konuşmadılar da. Sadece seyrettiler onu. "Bacaklarını havaya kaldırın," diye bağırdı arkadan biri. "Suları aksın." Bu sözleri duyan bir görevli, duruma el koymanın zamanı geldiğini düşünerek, boğulmakla olan adama gerekli

müdahaleyi yapmak üzere ön safa geçti. Kızgın kumlar ve manto ve kemer ve sargılar yerdeki adamı yakıyordu; kalabalık da hava almasını engelliyordu; artık, yüzünden akan terleri silmiyordu. Onun uygunsuz durumunu tespit eden görevli, mantolu adamı uyardı: "Bu kılıkla bulunamazsın burada." "Mantosunu çıkarsın!" diye bağırdı ön sıradan biri, vücudu kumlarla sıvanmış gibi kıllı bir karaltı. "Belki de içinde bir şey yoktur," dedi mahzun görünümlü bir genç, yanındakine. "Ben buna benzer bir şey okumuştum bir yerde." "Burayı hemen terkedin," diyeretti görevli. "Halkın huzurunu ihlâl etmeye hakkınız yok." Uzun bıyıklı genç onu savundu: "Elbiseyle oturabilir. Buna bir engel yok." "Kadın mantosu!" "Sapık herif" diye bağırانlar oldu. "Dışarı!" diyerek kolundan tutup yerdeki adamı kaldırmaya çalıştı görevli. "Kendi gider," dedi bıyıklı genç. "Bırak adamın kolunu." Beyaz mantolu adam doğruldu, kalabalığın üstüne yürüdü; hemen açıldılar, geçebileceği kadar bir boşluk bıraktılar halkada. Gözleri yanıyordu terden; yüzü kıpkırmızı olmuştu. Yürürken sargılar çözülüyordu bacaklarından. "Denize değil!" diye bağırarak peşinden koştu görevli; bıyıklı genç tarafından yolu kesildi. Arkalarından koşan kalabalığın içinde kayboldular. Su, bileklerini geçince mantosunun eteklerini topladı. Kalabalıktan kurtulmuş olan görevli, elbisesiyle daha ileri gidemedi. Mantonun etekleri önce suyun üstünde açıldı sonra ağırlaşp battı. "Dur!" diye bağırdı uzun bıyıklı genç. "Boş ver abi," dediler. "Fazla ileri gitmez." Deniz sığdı; bütün manto suyun içinde kaybolduğu zaman kıydan çok uzaklaşmıştı. Fazla ileri gitmişti. Yanılmışlardı. Bıyıklı genç de çok geç kalmıştı. Beyaz mantolu adamın, boyunu geçen yere kadar yürüyeceğini aklına getirmemişti. Yerinden fırladı birden; fakat yetişemedi. Böyle bir olayla daha önce hiç karşılaşmamıştı. Sonra başka gönüllüler de çıktı. Aramalar bir sonuç vermedi. Uzun bıyıklı genç kıyıya çıkınca soluk soluğa kumlara oturdu, elini ağzına siper ederek yere tükürdü, "Amma da hikâye," dedi.

OĞUZ ATAY

Hikaye çözümleme örneği için bkz: Örnek Metinler

5. ROMAN: Hikâye etme esasına dayalı, uzun düz yazının kullanıldığı bir edebî türdür. "En genel anlamıyla, insanların serüvenlerini, iç dünyalarını, toplumsal bir olayı, ya da durumu ayrıntılarıyla anlatan bir tür olarak tanımlanabilir." (Kavcar-Oğuzakan-Aksoy, 2004: 98).

Roman olmuş, olabilecek olay ya da durumu zaman, mekân ve kişiler üzerine kurgulayıp ayrıntılı olarak ele alan bir anlatım türüdür.

Diğer türlere göre daha yeni sayılabilen bu türde ayrıntı en önemli belirleyicidir. Romanlar konuları, konuların ele alınışını ve işlenişini dikkate alarak tarihî roman, psikolojik roman, polisiye roman, biyografik roman, macera romanı, fantastik roman vb. türlere ayrılırlar.

Tarihî roman, tarihte önemli izler bırakmış olayların, dönemlerin, kişilerin tarihî gerçeklik düzlemine yakın bir çizgide anlatıldığı romanlardır.

Psikolojik (Ruhbilimsel) roman, roman kişilerinin ruhsal özelliklerine ve olaylar karşısındaki ruhsal tepkilerini kurgulayan roman türüdür.

Macera romanı, farklı ve yeni coğrafyalarda yaşanan olağanüstü ve heyecan dolu olayların anlatıldığı romanlardır.

Biyografik (Yaşamöyküsel) roman, yazarın kendisi dışında başka birinin hayatını gerçeklere dayanarak kurgulayarak ele aldığı romandır.

Otobiyografik (Özyaşamöyküsel) roman, yazarın kendi yaşadıklarını, kendi gerçeklerini kurgulayarak kaleme aldığı romanlardır.

Belgesel roman, gerçek kişiler ve olayların hikâyesinin belgelere dayanarak kurgulandığı, anlatıldığı, romanlardır.

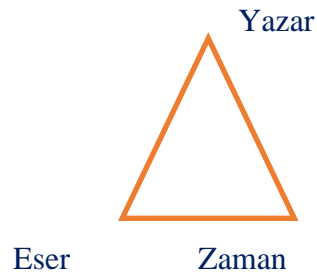
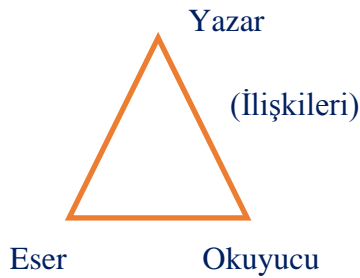
Polisiye roman, suç romanı olarak da bilinir. Çözülmesi güç cinayetler ya da suçlar, suç işleyenler ve suçun işleniş sebeplerini merkeze alan romanlardır.

Fantastik roman, masalın modernize edilmiş hâli gibi ortaya çıkan hayal dünyası üzerine kurgulanan bir roman türüdür.

Bilim kurgu roman, dünyanın, insanların ve uzay çalışmalarının geleceği ile ilgili konularda gerçek dışı bilimsel öngörülere yer verilerek kurgulanan romanlardır.

Roman incelemesinde dikkat edilecek noktalar

1. Ön Söz
2. İçindekiler
3. Şekil incelemesi
  - Dış çerçeve (künye, kapak, içerik ilişkisi)
4. İçerik incelemesi
  - Konu
  - Olaylar zinciri
  - Kahramanlar (sosyal, psikolojik, fizikî, ekonomik durum; eğitim düzeyi, cinsiyet durumu, siyasî ve dünya görüşü)
  - Mekân (açık, kapalı, dar, geniş, gerçek, hayali)
  - Zaman
    - a) Teknik zaman
    - b) Olayların geçtiği zaman
    - c) Olayların anlatıldığı zaman

- Figürler (bitki, eşya, hayvan)
- Dil ve anlatım özellikleri
- Eserdeki estetik kaygılar
- Bakış açısı
- Yazarın romana yansıyan hayatı
- Yazarın diğer eserleri
- Eserin size kazandırdıkları
- Kaynakça

YALNIZIZ

“Samim ayağa kalktı ve odada dolaşmaya başladı. Meralin “r” harflerini nasıl telâffuz ettiğini düşünüyordu. Bilhassa “i”den sonra. Kendisi birkaç defa “güzeldi”yi tekrarladı. Birincide “i” harfinden sonra, “r” ne kadar ihmal edilirse edilsin, T’nin başka harfle çarpışmasından çıkan ve “ş”ye çalan bir ses, ikincide ‘T’nin boş kalan önünde yalnız kendi hafif aksinin çınladığı bir sessizlik meydana vardı. Fakat birincinin sesi uzak bir ihtimalle, Samimin dikkatinden kaçmış olabilirdi. Sonra, Meral “güzeldir” dediğini söylemek için vakit kaybetmemişti. Kadın sezgisi ve yalan melekesi, o kadar kısa bir an içinde böyle bir izahı yakalayabilir miydi? Şuurlaltı endüstrisinin bundan daha ne büyük harikalara muktedir olduğu düşünülürse, yalanın cinsi de, sürati de imkânsız değildi.

Samim hatırladı. Meral daha sonra izahım şöyle tamamlamıştı: “Evde otururken hep şöyle deniz gören, Boğazı gören bir yer düşünmüştüm”. Samim, kızın istanbul sayfıyelerinden birinde bir ev yaptırmakta hâlâ tereddüt eden babasından şikâyetlerini de hatırladı. Şüphesi uzaklaşıyordu. Onun yerine onun kadar ölçüleri yanlış bir emniyet hissi alabilirdi. Kendisini bu hata kutuplarından uzaklaştırmak için, bugün Merali gördüğü andan ayrıldığı ana kadar onun, hatırdaki kalan bütün sözlerini ve hareketlerini daha sakın bir dikkatin ışığında geçirmek istedi. Sıraya bir türlü hâkim olamıyordu. Onun kapıdan içeri girişini hatırlarken, sıra oturuşuna ve ilk bakışına geldiği zaman, zihni süratle “kavga” kelimesinin sertliği ve argo bahsi, hatta Boğaziçi meselesinin üstünden kaydı, geriye ve ileriye gitti, fakat muayyen bir noktaya nişan almış gibi muntazam bir ritimle sallandıktan sonra hediye üstünde durdu.

Evvelâ Meralin sevincini, sonra hayretini hatırladı. “Feriha’nın rujunun tıpkısı”. Burada beki şuurlaltından gelen bir anlayışla, zihnin tuhaf bir ısrarı vardı. Samimi düşünmeğe davet ediyordu. Fakat ne var bunda? Tıpkısı olamaz mı? Olmasa ne çıkar? Meral aldanmıştır. Cümle nasıldı? “Hayret... Çok güzel.. .Feriha’nın... Samim birdenbire sıçradı ve ayağa kaldı. O zaman nasıl, nasıl dikkat etmemişti buna? Feriha’nın rujunu Meral nerede gördü? Bunlar Fransız Konsolosluğunun önünde birbirine rastlamışlar, beraber yürümüşler ve ayrılmışlar. Cadde ortasında Feriha dudaklarını boyamış olamaz...Rujunu çıkarıp Meral’e göstermiş de olamaz. O halde bunlar karşı karşıya bir yerde oturmuşlar. Nerede? Boğaziçi’ni gören bir yerde. Feriha’nın oteli Tepebaşı’nda imiş. Oradan Haliç görünür. Boğaziçi’ni gören otel... Otel... Ayaspaşa... Park Otel! Tamam. Feriha’nın orada oturmasına imkân yok. Taksim’de birbirlerine rastlamışlara oraya gidip oturmuş olabilirler. Fakat Meral’in Feriha’ya bir tesadüfle mi, önceden uzun bir tereddütün peşinden verilmiş bir karar ile mi gittiğinin de ehemmiyeti yok değil. Hele Feriha Park Otel’de oturuyor da Meral bir Tepebaşı yalanı söylemişse, bu ehemmiyet artar.”

PEYAMÎ SAFA

http://www.turkishstudies.net/Makaleler/501908002_119Polat%20Adem_S-2177-2182.pdf

Madde-Ruh Çatışmasından Simeranya’ya Kaçış: Yalnızız, Adem Polat

<http://dspace.trakya.edu.tr/jspui/bitstream/1/930/1/NECM%C4%B0DD%C4%B0N%20%C3%87OKLUK.pdf>

İhsan Oktay Anar Ve Romanları Üzerine Bir İnceleme, Necmiddin Çokluk

6. TİYATRO: Tiyatro insanı, insana, insanca, insanla anlatma sanatı olarak tanımlanır. Tiyatro deyince tiyatro eseri, bu eserin oynandığı sahne ve tiyatro sanatı akla gelir. Yazılı anlatım türleri içerisinde giren tiyatro eseridir. Tiyatro eseri, tiyatro sahnesinde canlandırılmak için yazılan olayları ele alan anlatım türüdür. Diğer türlerden farklı olarak okunmak için değil oynanmak için yazılan tiyatro eserlerinde bir oluş, hareket vardır. Asıl olan olay ve kişilerdir. Olaylar yazarın ağzından anlatılmaz. Kişi anlatıcı ve uygulayıcıdır.

Konularına ve özelliklerine göre komedi, dram ve trajedi olarak üçe ayrılırlar: Trajedi, tarih ve mitolojiyi esas alan bir tiyatro türü olup kahramanları soylular, krallar ve tanrılardır. Komedi, başlangıçta müzikli oyunlar üzerinden gelişmiştir. İnsan ve hayvan taklitleri üzerinden başlayan bu tür ele aldığı konu üzerinden güldüren, eleştiren ve düşündüren bir oyun tarzıdır. Dram trajedi ve komedi üzerinden gelişmiş ve modern tiyatronun doğuşuna esas olmuştur.

https://www.youtube.com/watch?v=PluXwe7_5BI Profesyonel Tiyatro Oyunu İstanbul Devlet Tiyatrosu (sözsüz)

<https://www.youtube.com/watch?v=DrtMf1ip7yA> Radyo Tiyatrosu - Venedik Taciri (W. Sheakspeare)

Geleneksel Türk Tiyatrosu kelime oyunları ve söz sanatları üzerine kurulu olup konuları sembolik olaylara dayalıdır. Toplumun her kesiminden insanın ele alındığı bu eserler Orta Oyunu, Gölge Oyunu, Köy Seyirlik Oyunu, Meddah Hikayeleri olarak sınıflandırılabilir.

Orta Oyunu yanlış anlaşılmalara ve şive taklitleri üzerine kuruludur. Ana kahramanlar Kavuklu ve Pişekâr olmakla birlikte Osmanlı Devleti sınırları içerisinde yaşayan birçok kahramana yer verilir. Çevrili bir alanda metinsiz oynanır.

Ah Nigar Vah Nigar'Adlı Orta Oyununun Muhavere Bölümünden

Pişekâr: Dur, dur nereye gidiyorsun? Seninle biraz konuşalım, malûm ya insanlar konuşa konuşa, hayvanlar koklaşa koklaşa anlaşılır. „

Kavuklu: Gel öyleyse koklaşalım. Pişekâr: Nerelisin?

Kavuklu: Sorgu sual başladı. Yahu birader çekil de yolumuza gidelim.

Pişekâr: Sizi gözünüzden çıkaracağım.

Kavuklu: Herife bak yahu, karga gibi gözümü oyacak.

Pişekâr: Efendim sizi gözüm ısırtıyor.

Kavuklu: O sizin arsızlığınız. Tevekkeli değil, benim de suratım kaşınıyor. Ben İstanbul'da oturuyorum.

Pişekâr: Göbeğinden misiniz?

Kavuklu: Hayır, yaprağının kenarında oturuyorum. Ne göbeği yahu?

Pişekâr: Efendim istanbul'un neresi?

Kavuklu: Etyemez.

Pişekâr: Bizim etyemez mi?

Kavuklu: Yahu şimdi fukaralıktan bütün istanbul etyemez.

Pişekâr: Şimdi çıkardım yahu ismail?

Kavuklu: Tanışıyor muyuz?

Pişekâr: Ben Attar Hüsamettin'in oğlu Asım.

Kavuklu: Yaa?

Pişekâr: Vay kardeşim, yıllar geçti birbirimizi kaybetmiştik, gel şöyle hasret giderelim, (sarılırlar)

Pişekâr: Ee İsmailciğim, valide peder hayatta mı?

Kavuklu: Ben gelirken peder ayakta, valide oturuyordu.

Pişekâr: Berhayat mı dedim.

Kavuklu: Babam bayat, annem tazeydi.

Pişekâr: Demek darülfenadan darülbakaya gittiler?

Kavuklu: Fener'deki evi sattılar, Balat'a yayan gittiler.

Pişekâr: İkisi de birden mi yürüdü?

Kavuklu: Babam geçen hafta yürüdü, annem evde sıralıyor. Yahu bunlar çocuk mu ki böyle söylüyorsun, yani senin anlayacağın hastalandılar, evvela babam, arkasından da annem öldü.

Pişekâr: Demek ikisi de göçtüler.

Kavuklu: Temel çürükmüş 7.2 ye dayanamadılar.

Pişekâr: Demek anadan da, babadan da öksüz kaldın?

Kavuklu: Evet anamdan babamdan bir öküz kaldı.

Pişekâr: Yani yetim kaldın?

Kavuklu: Evet babamdan pirzola, anamdan da bütün et kaldı. Yahu sen adeta saçmalıyorsun.

Pişekâr: Demek şimdi yek'sin?

Kavuklu: Hayır dubarayım.

Pişekâr: Yahu, senin annenin de babanın da emlak akarları vardı?

Kavuklu: Annemin kulağı, babamın da burnu akardı.

Pişekâr: Yani servet saman sahibiydiler?

Kavuklu: Ne şerbet, ne saman, bir şey kalmadı hepsini yedim.

Pişekâr: Hanı hamamı da yedin mi?

Kavuklu: Yedim, yalnız hamamın göbek taşını yiyemedim.

<https://www.youtube.com/watch?v=vSoWxFtwxsE>

Yukarıdaki linkten türe ait oyunu izleyebilirsiniz.

Kavuklu'nun Esnaflığı

Gölge Oyunu, Hacivat ve Karagöz'ün asıl kahramanlar olduğu geleneksel Türk tiyatrosudur. Oyunda yanlış anlaşılmalara dayalı konuşmalar aynı zamanda komik ve ince alaylar içermektedir.

Bilmece

Hacivat (Gelir.): Karagöz'üm, ben sana bir şey söyleyeceğim.

Karagöz: Söyle bakalım.

Hacivat: Bilmece bilir misin?

Karagöz: Maşallah!

Hacivat: Efendim?

Karagöz: Maşallah!

Hacivat: Demek bilirsin!

Karagöz: Hem de nasıl...

Hacivat: Yaa!

Karagöz: Yaa! Ne sandın? Bilmece demek ben demek, ben demek bilmece demek. Söyle bilmeceni, al cevabını!

Hacivat: Peki Karagöz'üm, bir tane sorayım.

Karagöz: Sor bakalım.

Hacivat: "Sokakta aldım bir tane, evde oldu bin tane." Nedir bu, bil bakalım?

Karagöz: Bunu bilmeyecek ne var?

Hacivat: Ne peki?

Karagöz: Tahtakurusu.

Hacivat: Hay körolmayasica Karagöz'üm. Tahtakurusu olur mu?

Karagöz: Pekâlâ olur. Sokaktan bir tane kap da evde nasıl çoğalırlar gör.

Hacivat: Benim söylediğim bilmece nar.

Karagöz: Haaa, nar. (Güler.) He he heee!

Hacivat: Bir tane daha sorayım mı?

Karagöz: Sor bakalım?

Hacivat: Efendim, "Çinçinli hamam, kubbesi tamam, bir gelin aldım, babası imam."

Karagöz: (Atılır.) Onu bilirim. Hacivat: Kim?

Karagöz: Bizim mahallenin imamının kızı.

Hacivat: Değil Karagöz'üm. Bu benim söylediğim başka bir şey. Canlı değil fakat canlı gibi. Efendime söyleyeyim çalışır.

Karagöz: (Düşünür.) Canlı değil de canlı gibi Canlı gibi, canlı gibi... Bildim Hacivat! Hamam kurnası

Hacivat: Bilemedin, yahu saat derler buna saat... Hani sen bilmece biliyordun

Karagöz: Biliyordum ama unutmuşum...

Hacivat: Bir tane daha sorayım mı?

Karagöz: Sor bakalım.

Hacivat: "Yer altında kırmızı minare."

Karagöz: Kim bilmez onu yahu?

Hacivat: Neymiş bakalım?

Karagöz: Kırmızı minare işte.

Hacivat: Değil! Bu yenir.

Karagöz: Yenir mi? (Düşünür.) Bilemedim.

Hacivat: Efendim, havuç.

Karagöz: (Hacivat'ı dövmeye başlar.) Sen de tokatları ye avuç avuç!

Hacivat: Dur Karagöz'üm, bir tane daha soracağım. Bilemezsen karışmam.

Karagöz: Hadi sor, bakalım.

Hacivat: “Bir ufacık fıçıcık, içi dolu turşucuk.”

Karagöz: Turşu fıçısı.

Hacivat: Değil efendim.

Karagöz: Fıçı turşusu.

Hacivat: Değil canım.

Karagöz: Lahana turşusu.

Hacivat: Değil gözüm.

Karagöz: Pırasa turşusu.

Hacivat: Değil ciğerim.

Karagöz: Turşuların turşusu.

Hacivat: Değil Karagöz’üm, değil. “Bir ufacık fıçıcık, içi dolu turşucuk” Karagöz: Adam turşusu.

Hacivat: Bak Karagöz’üm. Benim sorduğum bilmece hastalara şifa, dertlilere deva...

Karagöz: Verin şu fakire beş on para sadaka...

Hacivat: Ne oluyor Karagöz’üm?

Karagöz: Ne olacak. Dilenci duası yapıyorsun.

Hacivat: Bir ipucu daha vereyim. Sana sorduğum bilmece sarıca, suluca. Karagöz: Haaa, bildim! Aksaray hamamı.

Hacivat: Öyle değil efendim... Şimdi Karagöz’üm, seninle burdan kalksak...

Karagöz: Evet.

Hacivat: Bir misafirliğe gitsek.

Karagöz: Gitsek.

Hacivat: Efendim, kapıyı çalarız.

Karagöz: Neye çalıyoruz kapıyı?

Hacivat: Efendim, yani kapıyı açsınlar diye.

Karagöz: Haa... Ben de kapıyı şöyle gizlice aşıracaksın sandım.

Hacivat: Efendim, bize kapıyı açarlar mı? Karagöz: Açarlar.

Hacivat: “Buyurun” derler değil mi? Karagöz: Ya demezlerse?

Hacivat: Canım, derler. Efendim, gider misafir odasında otururuz. Bize birer kahve, birer de çay getirirler.

Karagöz: Ya getirmezlerse?

Hacivat: Canım, getirirler.

Karagöz: Getirirler, getirirler.

Hacivat: Efendim, hatta yemek vakti gelince tabi bize bir yemek yedirecekler.

Karagöz: Kim yedirecek yahu?

Hacivat: Kim yedirecek, ev sahibi.

Karagöz: Haa, ev sahibi.

Hacivat: Efendim, yemek vakti gelip de yemek yedirecekleri zaman, ilkönce yemek odasının ortasına bir şey sererler. Ne sererler Karagöz’üm?

Karagöz: Yemek odasının ortasına mı? Hacivat: Evet.

Karagöz: Çamaşır sererler.

Hacivat: Canım, ne münasebeti var?

Karagöz: Sokakta yağmur, yağış olur, kurusun diye.

Hacivat: Hayır efendim, sofrta kurarlar.

Karagöz: Haa, sofrta kurarlar.

Hacivat: Sofranın üstüne dört ayaklı ne korlar?

Karagöz: Dört ayaklı... (Düşünür.) Kedi korlar.

Hacivat: Değil Karagöz'üm masayı korlar.

Karagöz: Peki, canım koysunlar.

Hacivat: Sonra birer tas çorba getirirler.

Karagöz: Benimki işkembe olsun!

Hacivat: Peki, canım! Sonra bu çorbalara bir şey sıkırlar. Nedir bu?

Karagöz: Sıkırlar, sıkırlar... Kaşık sıkırlar.

Hacivat: Hayır canım, kaşık dizilir.

Karagöz: Sıkırlar, sıkırlar... Tuz sıkırlar.

Hacivat: Birader, tuz ekilir.

Karagöz: Sıkırlar, sıkırlar... Ekmek sıkırlar.

Hacivat: Canım, ekmek doğranır.

Karagöz: Sıkırlar, sıkırlar... Biber sıkırlar.

Hacivat: Hayır, biber serpilir.

Karagöz: Sıkarlar, sıkırlar, sıkırlar... Eee, artık misafirler dişlerini sıkırlar.

Hacivat: Canım, neden?

Karagöz: Birisi başlasın da sonra biz başlayalım, diyerekten.

Hacivat: Efendim, değil. Çorbanın içine ne sıkırlar? Onu soruyorum.

Karagöz: Hoppalaa! Sıkırlar, sıkırlar...

Hacivat: Ne sıkırlar?

Karagöz: Tabanca sıkırlar.

Hacivat: Tabancanın ne işi var?

Karagöz: Şehriyelerle pirinçler kavga ediyorlarsa ayrılınsınlar diye.

Hacivat: Karagöz'üm, limon sıkırlar. Benim de sana söylemiş olduğum "Bir ufacık fıncık, içi dolu turşucuk", "limon" değil mi?

Karagöz: Bunu kim bilmez be! Şurada oturan mini mini yavrular bile bilir. Sen şimdi bilmeceyi benden dinle.

Hacivat: Benim bilmecelere karnım tok.

Karagöz: Dinle bakalım.

Hacivat: Söyle Karagöz'üm!

Karagöz: Çabuk bilme haa!

Hacivat: Canım, söyle bakalım nedir?

Karagöz: E üstünde kaydırmaca."

Hacivat: Gayet basit: Sabun.

Karagöz: Peki,”Dil üstünde kaydırmaca.”

Hacivat: Efendim, dondurma.

Karagöz: (Hacivat’ı dövmeye başlar.) Ben sana çabuk bilme demedim mi?

Hacivat: (Gider.)

<https://www.youtube.com/watch?v=rJNxb62jmnU>

Karagöz ve Hacivat “Güzel Konuşmak”

[http://www.academia.edu/5626049/G%C3%B6lge Oyunu ve Karag%C3%B6z](http://www.academia.edu/5626049/G%C3%B6lge_Oyunu_ve_Karag%C3%B6z)

Türk Kültür Hayatında ve Eğitimde Karagöz, Prof. Dr. Metin Ekici

Köy Seyirlik Oyunu yetenekli insanların özel günlerde eğlenirken başkalarını da eğlendirmek amacıyla ortaya koydukları oyunlardır. Aynı zamanda Halk Tiyatrosu da denilen bu oyunlar kış geceleri, toplantılar, düğünler, bayramlar, çeşitli törenlerde hazırlıksız oynanır.

<http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/3.php>

Adana Köy Seyirlik Oyunundan Örnekler, Prof. Dr. Erman Artun

<https://www.youtube.com/watch?v=0TEXUqb97A4>

Meddah Hikâyeleri tek kişi tarafından mendil ve baston aksesuar olarak kullanılarak anlatılır. Hikayesini sandalyesine oturarak anlatan meddah güçlü bir taklit yeteneğine sahiptir.

http://turkoloji.cu.edu.tr/ALK%20EDEBIYATI/nutku_01.pdf

Âşık ve Meddah Hikâyeleri, Özdemir Nutku

Radio Tiyatrosu Örneği:

https://www.youtube.com/watch?v=P_VD4O2F6qg

Arkası Yarın -Radio Tiyatrosu “Handan” 1. Bölüm

https://www.youtube.com/watch?v=TBkJDY_0Vng

SIRA SİZDE: İzlediğiniz bir tiyatro eserinin ana fikrinden hareketle hayatınıza katkılarını düşünerek değerlendiriniz.

7.GEZİ YAZISI: Yazarın, çeşitli sebeplerle yurt içinde ve yurt dışında gittiği yerlerdeki gözlem, tespit, deneyim ve yorumlarını mekânı merkeze alıp, birçok anlatım biçiminden faydalanarak canlı ve etkileyici bir dille kaleme aldığı yazı türüne gezi yazısı denir. Gezi yazısında konuda bir sınırlama yoktur. Gezilebilecek her yer oraya gitmek, orada bulunmak kaydıyla gezi türüne konu olabilir. Gidilen yerlere ait her konuda tespit ve değerlendirme yapılabilir. Gezi yazılarında asıl metin yanında şiir, fotoğraf, resim, şekil ve harita kullanılabilir. Hatta şiir ve fotoğraf için ayrı bölümler de olabilir. Gezi türü eserleri yurt içinde yapılan geziler ve yurt dışında yapılan gezilerden hareket edilerek yazılan eserler olmak üzere ikiye ayırabiliriz.

ERZURUM

Erzurum'a yağmurlu bir günde Zâkir Beyin bahsettiği bu bitmez tükenmez mezarlığın arasından geçerek girdim. Onun zamanla hırpalanmış uzun, kırmızıya çalan taşları,- Erzurum'un her işçiliğe gelen o çok güzel yumuşak taşı- sert rüzgârın savurduğu sağanak altında hayaletler gibi etrafımı almıştı. Lisede edebiyat hocalığı yapmaya gelmiş İstanbullu genç şairi alt üst etmeye bu tesadüf kâfi idi. Bereket versin hemen ertesi günü müdür, Cevad Dursunoğlu ile karşılaştım. Bu köklü adam şehrin dehası gibi bir şeydi. Almanya'da felsefe tahsili, dört yıl süren ordu tecrübesi, Millî Mücadele'nin başlangıcındaki rolü, onu tanıdığım insanlardan ayırıyordu. Toplayıcı adamdı. Şehri çok iyi biliyordu. Anlatacağı bir yığın şey vardı. Ve konuşmayı sevenlerden, onu sanat hâline getirenlerdendi. Bu sayede haftasını doldurmadan şehrin ve meselelerin içine girdim. Bununla beraber bu ilk karşılaşmada içime ekilen yıkılış hissi beni tamamiyle bırakmadı. Yaz sonunda büyük zelzelede onun en korkunç yüzü ile içimde canlandığını gördüm. Acayip ve üzüntülü bir tesadüf İstanbul'a gitmeme mâni olmuştu. Bir ikindi vakti lisede otururken boğuk bir gürültü ile yerimizden fırladık. Her şey sallanıyordu. Öyle ki kapıya kadar zor gidebildik. Şehir bu rüzgârsız havada toz içinde idi. Daha kapıya varmadan bu birinci sarsıntıyı o tarifi güç gürültü ile ikinci ve üçüncü sarsıntı takip etti. Fakat bu sefer halkın çılgınlığını işitiyorduk. Aramızdaki kısa fasılları çehre tiklerine benzeyen hafif sarsıntılar dolduruyordu. Yollar insanla doluydu. İlk önce şehrin yıkıldığını zannettik. Fakat öyle değildi. Hele hiç nüfus kaybı yoktu. Fakat daha o akşam kazalardan feci haberler gelmeye başladı. Birçok yerlerde toprak çatlamış, köyler olduğu gibi yıkılmıştı. Hemen her gün yeni nüfus kayıpları öğreniyorduk. Şehir daha o akşam manzarasını değiştirdi ve çok eski göç ordularının karargâhına benzedi. Bu zelzele bir ay kadar sürdü. Kazalarda o kadar büyük ve de vamlı tahribat yapmıştı ki, hafif ürpermelerden başka şey kalmamasına rağmen halk bir türlü evlerine girmek istemiyordu. Bu korkuya o sıralarda Erzurum'a gelen Atatürk son verdi. Kalması için vilâyet konağında ve müstahkem mevki kumandanlığında iki yer hazırlanmıştı. Fakat hemen hemen herkes ne olur ne olmaz diye çadırda kalmasını tavsiye ediyordu. Atatürk, birkaç yerinden çatlamış hükümet konağında yatmakta ısrar etti. Atatürk'ü ilk defa Erzurum'da gördüm. Onunla tek konuşmam da Erzurum Lisesi'nde oldu. İki gün evvel Kars Kapısında bütün şehir halkı ile beraber karşıladığımız adam, liseye gelir gelmez beraberindeki "huzuru mutad zevatın" ardından âdeta sıyrılarak aramıza girdi. Sakin, kibar,

daima dikkatli ve her şeye alâkaydı. O günü, Erzurum Lisesi'ndeki hocalara, talebelere, orada rastlayacaklarına vermişti. Ne pahasına olursa olsun sözünü tutacaktı. Yemeğe kalmayacaktı,fakat ikinci çayı içmeğe razı oldu. Yarım saatte gidecekti. Üç buçuk saat bizimle kaldı. Kendisine söylenenleri son derecede rahat bir dinleyiş tarzı vardı. Bununla beraber araya garip bir mesafe koymasını da biliyordu. Bu mesafe, yalnız yaptığı işlerden veya mevkiinden gelmiyordu, Mustafa Kemal'liğinden geliyordu. Atatürk her şart içinde kendisini empoze edenlerdendi. Bakışında, jestlerinde, ellerinin hareketinde, kımıldanışlarında ve yüzünün çizgilerinde bütün bir dinamizm vardı. Bu dinamizm etrafını bir çeşit sessiz sarsıntı ile dolduruyordu. Öyle ki birkaç dakikalık bir konuşmadan sonra bu mütevazı ve rahat adamın, bu öğreticinin anında bir uçtan öbür uca geçebileceğini, meselâ en rahat ve kahkahalı bir sohbeti keserek en çetin bir kararı verebileceğini ve deha gücü bu kararı verdikten sonra yine aynı noktaya dönebileceğini düşünebilirsiniz. En iyisi istim üzerinde bir harp gemisi gibi çevik, harekete hazır bir dinamizm diyelim. Erzurum Lisesi'nin beyaz badanalı, tek kanepesi kırık muallimler odasında bana sorduğu suallere cevap verirken zihnim şüp- 45 ERZURUM hesiz onunla çok doluydu. Anafartalar'dan Dumlupınar'a zaferden Cumhuriyet'in ilânı'na kadar hayatımız biraz da onun talihinin veya iradesinin kendi mahrekinde gelişmesi olmuştu. Bütün bunların o gün onunla konuşurken duyduğlarımda elbette bir payı vardı. Heine yahut Gautier, genç bir şairin Goethe'yi ziyaretini anlatırlar. Zavallı çocuk birdenbire Weimar tanrısının karşısında bulunmaktan o kadar şaşırır ki yol boyunca, hattâ günlerce evvel hazırladığı sevgi ve hayranlık cümlelerini unuttur ve yolda gördüğü eriklerin güzelliğinden bahseder. Eğer behemehal cevap vermem icap eden çok sarih sualler karşısında kalmasaydım, şüphesiz ben de o gün bu gence benzerdim. Önce kim olduğumu, ne iş gördüğümü, Erzurum'da ne vakitten beri bulunduğumu, nerde okuduğumu, hocalarımın kimler olduğunu sordu. Sonra birdenbire o günlerin aktüalitesi olan medreselerin kapanmasına döndü ve bunun halk üzerindeki tesiri hakkında fikrimi almak istedi. Ses namına neyim varsa hepsini toplayarak, "Medrese survivance hâlinde bir müessese idi. Hayatta hiçbir müspet fonksiyonu yoktu. Kapatılmasının herhangi bir aksülamel doğuracağını zannetmiyorum" dedim. Atatürk bir kaşını kaldırarak "evet, survivance hâlinde idi, survivance hâlinde idi." diye kendi kendine düşünün gibi tekrar etli ve hemen arkasından "Ama bu gibi şeyler belli olmaz... O kadar emin olmayın!" dedi. Şüphesiz devam edecekti. Fakat Rize mebusu Rauf Bey odaya girerek protokolü hatırlattı. Bilmiyorum, Atatürk'ün bazı cümleleri üst üste tekrar etmek âdeti miydi? Ölümünden evvel son radyografisini yapan doktor Tarık Temel, filmin çekilebilmesi için sandalyeye oturmasını rica etmiş. Atatürk de bildiğimiz gibi sandalyeye oturmuş. Bunun üzerine doktor, "Olmadı Paşam, demiş ricam ata biner gibi oturmanızdı." Atatürk de "Ata biner gibi... Ata biner gibi..." diye kendi kendine mırıldanarak filmin çekilmesine en müsait olan vaziyeti almış. Acaba 46 BEŞ ŞEHİR Anafartalar ve Dumlupınar kahramanı, bu basit teklifi kendi kendine tekrarlarken neyi düşünmüştü. Atatürk'ü Konya'da, Ankara'da, İstanbul'da birçok defa gördüm. Ve o günkü iltifatının verdiği rahatlıkla birkaç defa elini öptüm. Fakat bir daha kendileriyle konuşmak fırsatını bulamadım. Abdullah Efendinin Rüyaları'ndaki "Erzurumlu Tahsin" hikâyesi biraz da bu Erzurum zelzelesinin hikâyesidir. Şehrin o günlerdeki manzarası orada anlattığımın aynıydı. Zaten bu hikâyede benim tarafımdan icat edilmiş hiçbir şey yoktur. Hattâ Tahsin Efendiyle ilk karşılaşmam da orada anlattığım gibi olmuştu. Zelzelenin ikinci veya üçüncü gecesini yine hikâyede anlatılan şekilde ona rastlamıştım ve üzerimde bu sarsıntılar içindeki toprağın bir

çeşit dehası tesirini yapmıştı. Benimle de hakikaten öyleymiş gibi konuşmuştu. Böylece hikâyeyi yazmayı düşünmeden çok evvel bu acayip adam, muhayyilemde nizamını ve dostluğunu kaybetmiş tabiatla kendiliğinden birleşmişti. Yalnız hikâyede unutulmuş bir nokta vardır. Tahsin Efendiyi ilk tesadüfün hemen ertesi günlerinde bir kere daha gördüm. O günlerde çocukluğumdan beri bildiğim ve sevdiğim Erzurum'da herkesin tanıdığı kıt'alarını birçok defa dinlediğim Geyik Destanı'nın tamamını bulurum hülyasına kapılmıştım. Hasankale'den gelen bir saz şairinin bu destanı bilmesi ihtimalinden bahsettiler ve çarşının biraz ötesindeki bir köprü'nün hemen yanında çukur bir yerde bir halk kahvesini salık verdiler. Ertesi gece tam bir tipi içinde -rüzgâr bizi her köşe başında zerrelere kadar dağıtıyor, sonra olduğumuz yerde döndüre döndüre topluyordu- rahmetli dostum Fuad'la gittik. Şair Erzincan'a gitmişti, gelmeyecekti. Onun yerine Türkçeyi mevlûd gibi âdetâ tecvidle telâffuz eden bir hoca beş mumluk bir petrol lambası ışığında Battal Gazi okuyordu. Yıpranmış kitap ve isli lamba, kahvenin peykesine konmuş üstü mum lekeleriyle dolu, küçük ve tahtadan bir iskemlenin üzerindeydi ve adam bu rahlenin önünde iki diz üstünde durmadan sallana sallana hikâyesini okuyordu. İri burnu üstünde nasıl tutturduğuna hâlâ şaşırdığım kırık gözlükleri, ince kirli sarı, kır düşmüş hafif sivri sakalı, zayıf yüzü ve perişan kıyafetiyle bir insandan ziyade hiçbir zaman lâıykıyla anlayamayacağımız birtakım şartların, içtimaî olarak başlamış, fakat zamanla biyolojik nizam emrine girmiş şartların bir mahsulü gibiydi. Etrafında her cinsten bir kalabalık toplanmıştı. Omuz omuza, yüzlerinde, bilhassa gözlerinde acayip bir parlaklık, nadir görülen bir dikkatle onu dinliyorlardı. Öyle ki bu kahvenin yarı aydınlığında ilk seçilen ve görülen şey bu dikkatli diyebilirim. Pek az şey bu kadar acıklı ve güzel olabilirdi. Çünkü harbin, bakımsızlığın, yüklü irsiyetlerin yiyip tükettiği bu çehrelerde, sonradan tanıdığım ve o kadar sevdiğim Goya'nın o zalim frekslerinde eşini görebileceğimiz bir hâl vardı; bir hâl ki açıktan açığa karikatüre ve hicve gidiyordu. Bununla beraber bu yüzlere biraz dikkat edilince zayıf ışığın sefaletlerini ve gözlerinin sıtması parlaklığını daha belirli yaptığı bu insanların oraya en fazla muhtaç oldukları şeyden, hayal ve harikuladeden nasiplerini almak için geldikleri görülüyordu. Ve bu harikulade o küçük tahta iskemlenin üzerinde âdetâ etrafı dal budak kaplayan bir ağaç gibi büyüyordu. Bizim düşünmediğimiz şeyi Tahsin Efendi yaptı. Birdenbire kapı açıldı, tipi ve rüzgârla beraber belinden aşağısı ve göğsü çuvalla örtülü yarı çıplak içeriye girdi, kim bilir hangi başka kahveden topladığı avucundaki parayı, Battal Gazi'yi kekeleye kekeleye okuyan hocanın önüne koyarak çıktı.

AHMET HAMDİ TANPINAR

SIRA SİZDE: Okuduğunuz bir gezi kitabından hareketle gezi yazısının diğer türlerden farklı özelliklerini belirleyiniz.

Dr. Yasemin Dinç Kurt

8..HATIRA (ANI): Çeşitli bilim ve sanat dallarında tanınmış kişilerin yaşadıkları tanık oldukları olaylar ve durumlardan elde ettikleri tecrübeleri, bilgileri, birikimlerini anlattıkları türdür. Mutlaka yaşanmış olaylara dayalı olarak, samimi bir üslupla yazılır. Anı, günlük gibi günü gününe yazılmadığı, sonradan yazıldığı için unutulmuş olabilir. Anılar kişilerin yaşadıklarıyla birlikte o devre ait birçok bilgiyi de içerdiği için tarihî bir boyut da taşırlar.

“Bir gün Atatürk, tarihle ilgili bir kitap okuyordu. Öylesine dalmıştı ki, çevresini görececek hali yoktu. Bir sürü yurt sorunu dururken devlet başkanının kendini kitaba vermesi Vasıf Çınar’ın biraz canını sıkmış olmalı ki Atatürk’e şöyle dediğini duydum:

- Paşam! Tarihle uğraşıp kafanı yorma... 19 Mayıs’ta kitap okuyarak mı Samsun’a çıktın?

Atatürk, Vasıf Çınar’ın bu içten yakınmasına gülümseyerek şöyle karşılık verdi:

- Ben çocukken fakirdim. İki kuruş elime geçince bir kuruşunu kitaba verirdim. Eğer böyle olmasaydım, bu yaptıklarımın hiçbirini yapamazdım...” CEMAL GRANDA

O’NU ÇOK ÖZLÜYORUM

Yıl 1997, aylardan Ekim...

Sabahın erken saatleri... Muğla’nın Ören köyündeyim.

Pırıl pırıl bir deniz, mükemmel bir köy...

Ünlü şair Melih Cevdet Anday ile görüşeceğim, heyecanlıyım. Saat çok erken. Deniz kenarında açık bir kafe bulup oturdum. Görüşme için son hazırlıklarımı yaptım, notlar aldım, sorularımı bir kez daha gözden geçirdim.

Aradan iki ya da üç saat geçti. Kafede çalışan çocuğa Melih Cevdet Anday’ın evini sordum, biliyordu, tarif etti.

Evin yolunu tuttum...

Gerçekten hayatım boyunca bu kadar heyecanlandığımı hatırlamıyorum. Tahta çitlerle çevrili şirin bir evin önüne geldiğimde durdum.

Nefes nefeseydim...

Evin birinci katında bulunan balkondan geldiğimi gören Melih Cevdet ve eşi Suna Hanım ayağa kalktı.

“Ayhan Bey” dedi Suna Hanım.

Elimle işaret ettim bahçe kapısını açıp içeri girdim...

Merdivenlerin başında karşıladılar beni...

“Hoş geldiniz” dedi Melih Cevdet Anday. Yutkundum, kısık bir sesle “Hoş bulduk” dedim.

Melih Cevdet, denize paralel duran Ören köyünün bir kısmını çevreleyen sıradağı gösterdi. Şaşırdım.

“Neye benziyor bu dağ” dedi hemen ardından... Düşündüm, aniden sorduğu için mi yoksa heyecanımdan mı bilmiyorum. Ne yalan söyleyeyim, hiçbir şeye benzetemedim.

“Eyvah” dedim, ne diyecektim şimdi? Anlamış olacak ki, gülümsedi, eliyle omzuma dokundu. “Gebe bir kadın” dedi.

—Hakikaten dağa baktığınızda gebe bir kadın silueti vardı. Bir gün Ören köyüne yolunuz düşerse mutlaka görün-

Sohbetimiz şiirle devam etti. Bilginin önemli olduğunu vurgulayan Anday, mitolojinin şiirin en büyük kaynağı olduğundan söz etti. “Kolları Bağlı Odysseus” kitabını örnek verdi.

Kafka’dan bahsettik... O gün herkesin hikaye ve romanlarından bildiği Kafka’nın aslında bir şair olduğunu düşündüm.

Şairin yeni sözcükleri diline kazandırmasının gerekliliğini önemle vurguladı. “Biçem” sözcüğünü, “Girerlik- yani koridor” sözcüğünü Türkçe’ye kazandırdığını ama yaygınlaşmadığından bahsetti.

“Şiir dil işidir ve bu dil şairin bilgisiyle gelişir” demişti.

Sohbetimiz “Garip” akımına geldi.

Karşımda oturan koca şairin bir an gözlerinin dolduğunu fark ettim. “Ne zaman bunu konuşsam Orhan aklıma geliyor” dedi yutkunarak.

Sustum...

Bir süre o da sessiz kaldı, ardından “O’nu çok özledim” dedi, “Orhan Veli çok erken öldü” bir süre daha bekledi.

“Orhan’ı çok özlüyorum...”

Dönüş için Ören köyünün sahilinde yürüdüm ve aklımdan Orhan Veli’nin şu dizeleri hiç çıkmadı:

“Bakakalırım giden geminin ardından,

Atamam kendimi denize,

Dünya güzel.

Serde erkeklik var,

Ağlayamam...” MELİH CEVDET ANDAY

9. RÖPORTAJ: Bilim, sanat, felsefe, siyaset vb. alanlarda, tanınmış kişilerle toplumsal ve sanatsal konular üzerine yapılan görüşmelerde ele alınan orijinal konularda sorulan sorulara verilen cevapları okuyucuya aktarmak üzere yazılan yazılara röportaj denir. Gazete ve dergiler yanında bazıları radyo ve televizyonlarda da yayımlanır. Ele alınan konular dikkat çekici, ilgi uyandırıcı, toplumu yakından ilgilendiren nitelikte olmalıdır. Röportajlar bazen tek yazı bazen de bir yazı dizisi hâlinde yayımlanabilir. Bu anlamda tek röportaj ve röportaj dizisi olarak ikiye ayrılırlar. Röportajlarda asıl olan karşılıklı konuşma olmasına rağmen belgesel röportajlar da vardır. Ele aldıkları konulara göre röportajlar çeşitlenmektedir: Siyasi röportajlar, edebî röportajlar, eğitim röportajları vb.

MÜZİK DE OKÇULUK DA TÜRK KÜLTÜRÜNE HİZMET ADINA YAPILMIŞ İŞLERDİR.

Röportaj: Emre Kartal

-İrfan Bey Türk Yurdu dergimize bu röportajı verdiğiniz için teşekkür ederiz. Atlı okçuluktan başlayalım isterseniz. Bize Ankara Atlı Okçuluk Gençlik ve Spor Kulübünden bahseder misiniz?

-Ankara Atlı Okçuluk Kulübü 2012 yılında kuruldu. Bu kulüpte ecdadımızın yaptığı bir spor olan atlı okçuluk ve yanında kılıç, kargı kullanma gibi at üzerinde yapılan bütün cenk sanatlarını icra ediyoruz: 3-5 kişiyle başladığımız çalışmaların arından 20 tane sporcuya eriştik ve bunların 10'u lisanslı sporcular. Bu sporcularımız bahsettiğimiz cenk sanatlarını yapıyorlar, bu alanda ulusal ve uluslararası yarışmalara katılıyorlar. Yakın zamanda yaptığımız çalışmalar açısından da önemli bir başarıya ulaştık. Kore'de yapılan atlı okçuluk turnuvasında sporcularımızdan Alperen Alkan Altın madalya kazandı. Kore'de yapılan bu turnuva atlı okçuluğun dünya kupası, derbisi gibi değerlendirilebilir. Kore'nin sürekli düzenlediği, bütün dünyadan sporcuların katıldığı bir organizasyondur. Biz atlı okçuluk sporuna ülke olarak geç girdik ve ilk katıldığımız bu turnuvada altın madalya kazandık, bu hem bizim hem de ülkemiz için bir gurur kaynağı oldu. Kulüp olarak yıl içinde kendi alanımızda bir okçuluk şenliği düzenliyoruz. Bu yıl üçüncüsünü 3 Mayıs Türkçüler gününde yaptık. Adına "Atsız Okçuluk Günü" koyduk. Piknik tarzında bir etkinlik yapıyoruz buna bütün Türkiye'den okçuları çağırıyoruz. Zaman zaman Türkiye'nin çeşitli yerlerinde gösteri programları da yapıyoruz. Kulübümüzün faaliyetlerini ve duyurularını www.an-ok.com adresinden takip edebilirsiniz.

-Atlı okçuluk en çok hangi ülkelerde yaygın? Mesela Asya bu konuda öncüymüş gibi düşünülüyor. Ayrıca Türkiye'de nasıl bir gelişme süreci geçirdi?

-Asya'da atlı okçuluk çok yaygın değil sanıldığı aksine. Mesela Türk dünyasında bu işi ilk yapan Türkiye oldu. Bizden sonra Kırgızistan ve Kazakistan başladı. Diğer Türk cumhuriyetlerinde çalışma yok bile. Dünyanın geri kalanından bizden çok daha önce bu işi yapanlar var. Mesela Macarlar, Polonyalılar, Slovaklar var. İngiltere'de sporcular var. Ukrayna'da yapılıyor hatta zaman zaman atlı okçuluk festivalleri de düzenleniyor. Türkiye'de atlı okçuluğu değerlendirirsek aslında ecdadımızın çok önem verdiği bir iş olmasına rağmen 2008-2009 yıllarında ülkemizde bu iş başladı. İlk etapta geleneksel atlı okçuluk ve yer okçuluğu kulüpleri bir arada hareket ediyordu. Geleneksel Spor Dalları Federasyonu'muz var. Bu federasyon altında atlı okçuluk bir spor dalı olarak kabul edildi sonrasında, yer okçularından ayrı olarak. Böylece bu spor tanınmaya başladı ülkemizde. Atlı okçu sporcusu olarak lisanslarımızı almaya başladık. Yavaş yavaş da olsa gelişmeler yaşanıyor.

-Peki atlı okçuluk yaparken imkanlarınız ne durumda? Görünen külfetli bir spor olduğu yönünde.

-Atlı okçuluk, dediğiniz gibi külfeti olan bir spor. Bu konuda henüz devletin bir desteği yok. Bu yapılanmalar yeni oluştuğu için devletin yaptığı bir tesis de yok. Bir atın temini, bakımı çok maliyetli bir iş örnek olarak verirsek. Biz özel bir çiftlikte atlarımızı konaklatıyoruz, kendimiz karşılıyoruz bu pansiyon hizmetinin ücretlerini. Bunlar umarım aşılır ancak bunun bir de güzel tarafı var. Böyle zor şartlar oluşunca gerçekten bu işe gönül vermiş insanlar işine giriyor. Kimsenin bu işten bir kazanç beklemediğini yeri gelmişken söyleyelim. Tamamen tarihine ve kültürüne meraklı insanların yürüttükleri bir spor bugün için.

-Atlı Okçuluğun nasıl bir müsabaka ve eğitim yöntemi var? Bir atlı okçu nasıl yarışıyor rakibiyle ve nasıl eğitiliyor?

-Sporumuzda parkurda ileriye geriye ,sola ve bir de kabak atışı dediğimiz altı metre yükseklikteki bir direğin üzerindeki hedefe atış yapma var. Biz bunları uyguluyoruz. Eğitimde ise kesin kabul edilmiş bir metot yok. Biz kendimiz at binme ve yerde ok atma eğitimlerini ayrı ayrı vererek başlıyoruz. Daha sonra at üstünde ok atmaya öğreterek sporcunun kendini yetiştirmesini sağlıyoruz. Bizim okçuluk metodumuzda olimpik okçuluktan bir fark var burada öne çıkan. İnsiyaki atış dediğimiz bir atış türü var. Hesap yapmadan nişan almadan, el ve vücut alışkanlığıyla okun hedefe yönlendirilmesi vardır, bu atışta. Çünkü çok hızlı olunması gerekir. Biraz önce anlattığım üç hedefli parkuru atla en fazla 10 saniyede geçiyoruz. 10 saniyeyi geçerse eksi puanı var. Eğitimle, vücudu buna alıştırmak, tam bir konsantrasyon ve oku bırakmak sağlanıyor.

-Atlı okçuluk derken tarihten bahsettik. Tarihimizde bunun yeri nedir? Sadece bir spor mu?

-Buna sadece bir spor olarak da bakmamak lazım. Burada aslında bir ata sporunu, bir kültürü, bir edebi, terbiyeyi tekrar yaşatmak istiyoruz. Yaptığımız iş sadece at üstünde ok atmak değil. Bu kültürü yaşatırken mesela kıyafetleri dönemin şartlarına uygun yapıyoruz. Kıyafetleri kendimiz tasarlayıp tarihi bilgilere, minyatürlere uygun hâle getirerek diktiriyoruz. Siz bir atlı okçuyu izlerken bir anda kendinizi beş yüz yıl önceki bir cengâveri izliyor gibi hissedebiliyorsunuz. Tarihe baktığımızda milattan önceki tarihlerde dahi Türklerle ilgili bir bahis geçtiğinde atlı okçuların üstünlüğünden bahsedilmiştir. Atlı okçuluk bu açıdan da Türklerin en önemli savaş stratejisi de diyebiliriz. Hem taarruz ederken hem savunmaya geçerken ok atabilen savaşçılardı bunlar. Atlı okçu savaşçıları kısa bir Türk yayı kullanır ve bu yay hem çok etkili hem de yer yöne ok atmaya sağlayan bir yaydır.

-Kültür, edep, felsefe dedik. Bunları biraz açabilir miyiz? Atlı okçuluğun nasıl bir felsefesi var?

-Mesela oku atmak demiyorum oku bırakmak diyorum. “Atmak hüner, vurmak gaza” demiş eskiler. Biz düzgün atmaya çalışırız, vurmak bizim dışımızda bir iştir artık. İş Allah’a bırakıyor. Bu yönüyle insanın nefsinin terbiyesini de sağlayan bir spordur. Bu tarafla alakalı yazılmış eski ve yeni eserler var. Bunları da ayrıca takip ediyoruz. Özellikle eski kaynakların çevirilerini yapıyoruz. Okçulukta bu felsefi yön bir talebelik dönemi ve hocadan icazet alma süreciyle olgunlaşıyor. Eskilerin okçuluk sırrı dedikleri bir de sır var. Talebe yeterli olgunluğa eriştiğinde hocasından, Okçular Tekkesi’nin şeyhinden ya da bugünkü anlamda bakarsak kulüp başkanından ya da federasyon başkanından icazet alırken kulağına şeyhi bir sır fısıldarmış. Bu sırrın ne olduğunu tam net olmamakla birlikte Enfal Suresi’nin 17. Ayeti olduğu tahmin edilmekte. Bu ayetin meali şöyle: *“(Savaşta) onları siz öldürmediniz, fakat Allah onları öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı. Mü’minleri tarafından güzel bir imtihanla denemek için Allah öyle yaptı. Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.”* Okçunun bütün felsefesi bu ayet üzerinde şekilleniyor. Burada bir ek yapmak istiyorum. Ordudaki okçularla, bu bahsettiğimiz spor olarak yapılan okçuluk farklı. Yani ordu Okçular Tekkesi’nden okçu almıyor. Ateşli silahların icadıyla bütün dünya orduları gibi

Osmanlı da okçuluğu terk ediyor, ancak bütün dünyada okçuluk biterken Osmanlı'da okçuluk spor olarak devam ediyor. Bu da daha çok yer okçuluğu ve menzil okçuluğu şeklinde. Okçular Tekkesi de bu dönemde ortaya çıkmış. Ancak felsefe orduda da aynıydı sadece savaşçılık daha ön plandaydı. Bu dönemde menzil okçuluğu bayağı gelişmiş ve bugünün modern malzemeleriyle kıramayacak rekorlar kırmış. Hatta o dönemde icazet almanın şartı 500 metreye ok atmakmış, bugün o da başılamıyor.

-Okçuluk Türkiye’de nasıl spor hâline dönüşmüş? Ya da ne zamandan beri bu şekilde?

-Bu spor önce yer okçuluğu olarak başlıyor daha sonra ... at üzerinde devam ediyor. 2010’da ben de katıldım bu çalışmalara. 2011’de az da olsa sporcularla yarışmalar başladı. Çanakkale Biga’da yapılan bir yarışma vardı o dönemde, şimdi Adana’ya taşınıyor bu yarışma. Mesela ilk yıllarda orada Türk sporcu pek yoktu, olanlar da dereceye giremiyordu. Ama demin de söylediğim gibi artık dünya şampiyonalarında yer alıp başarı kazanmaya başladık. Bugün Türkiye çapında 10-12 tane Atlı Okçuluk spor kulübü mevcut. Hızlı bir gelişme de diyebiliriz buna, belki de genlerimizden ve tarihimizden gelen bir aşinalık bunu sağlamış da olabilir. Bizi en çok mutlu eden günümüzde gençlerin bu sporlara ilgisinin her geçen gün artması. Özellikle üniversite gençliği büyük ilgi gösteriyor. Üniversitelerin ve öğrencilerin bu konuda kulüpler kurması bu spora önemli katkı sunacaktır. Biz de bu çalışmalara eğitmeni olarak her türlü desteği vermeye hazırız. Bugün için kaliteyi artırmayı biz daha ön planda düşünüyoruz. Sayısal olarak sporcu artırmanın öncesinde uluslar arası başarılar kazanabilecek, bu işi gönülden ve hevesle yapacak kaliteli sporcuların yetişmesi öncelikli hedefimiz.

-Okçuluktan bahsederken yaydan bahsetmemek olmaz. Özellikle Türk yayının oldukça eşsiz olduğu söyleniyor. Bu konuda çalışmalar var mı?

-Yay yapımı da çok önemli bir iştir. Türk yayı dediğimiz yay eşi benzeri olmayan bir yaydır. Beş ayrı malzemeden oluşur. Boynuz, sinir, ahşap, ağaç ve tutkal. Bunun yapım şekli konusunda da maalesef zincir kopmuş ve unutulmuş. En son usta rahmetli Necmettin Okyay. Aynı zamanda büyük bir hattattır. Cumhuriyetin ilk yıllarında onun yaptığı çalışmalar var. Onun ölümü ve Okçular Tekkesi’nin de kapatılmasıyla bu gelenek sekteye uğramış. Güzel bir gelişme olarak eski kaynaklar incelenerek geleneksel yöntemlerle yay yapılmasını öğrenen ve yapabilen 3-4 kişi yetişti günümüzde. Aynı zamanda bu bir sektör hâline geldiği ve dünyada atlı okçuluk yaygınlaştığı için daha pratik malzemelerle benzeri yaylar yapılmaya başlandı. Özellikle Macarlar bu konuda bayağı ilerledi. Birkaç tane yay üretim şirketi Macaristan’da Türk yayı gibi çalışan daha pratik yaylar üretiyorlar. Normal şartlarda bir Türk yayının yapımı hem pahalıya mal oluyor hem de bir sene kadar bir zamanda üretilebiliyor. Bugün gibi geçmişte de bu maliyetli ve zahmetli bir işti. At olarak da genellikle Arap atlarını tercih ediyoruz ecdadımız gibi. Hızlı ve refleksleri güçlü hayvanlar bunlar.

-Peki siz bu işe nerden merak saldınız? İrfan Gürdal’ı biz hep Türk dünyası müzikleriyle biliyoruz.

-Ben ilk olarak “Atın Türküsü” diye bir albüm yaptım aslında atla ilgili ilk çalışmam buydu benim. Daha sonra Allah da bize bir at kısmet etti. Binicilik yaparken 2009-2010’lu yıllarda atlı okçuluk sporunu yapan insanlarla tanıştım. Böylece atlı okçuluk sporuna başladım. Yay

yapımına da ilgim vardı. Bir Türk yayı nasıl yapılır konusunda araştırmalar da yapıyordum. ... Müzik de okçuluk da bunların hepsi Türk kültürüne hizmet adına yapılmış işlerdir. Amacımız da zaten en baştan beri bu.

-Dünya Göçebe Oyunlarından bahsedelim. Bu yıl siz de katıldınız Kırgızistan'daki müsabakalara. İzlenimlerinizi anlatır mısınız?

-Bu yıl ikincisi yapılan bir festival Dünya Göçebe Oyunları. 60 civarında ülkenin sporcularının katıldığı bir organizasyon. Göçebe yerine konargöçer demeyi tercih ediyorum ben. Konargöçer kültürün içindeki bütün sporları içine almış bir kültür hizmeti aslında bu organizasyon. İki yılda bir yapılıyor ve Kırgızistan Devleti'nin yanı sıra Türkiye'nin önemli katkıları olmuş bu programa. Atlı okçuluk, düz koşu at yarışları, atlı cirit, rahvan, yırtıcı kuşlarla yapılan av oyunları, tazıcılık, kartalcılık, aşık oyunları, kuşak güreşleri gibi pek çok oyun burada oynandı. Issık Göl çevresinde yapılıyor bu oyunlar, bazıları yaylada bazıları salonda olmak üzere icra ediliyor. Biz yaylada yapılan atlı okçuluk kısmına Türkiye'den bir millî takım şeklinde 9 sporcu olarak katıldık. Bunlardan biri de bendim. Türkiye'de yapılan atlı okçuluk müsabakalarında dereceye giren isimlerden oluşuyordu bu 9 kişi. Çok keyifli bir hafta geçirdik ve aslında işin yarışma kısmı ikinci planda kaldı. İlk planda hep kültür oldu. Yaylada kurulmuş büyük obalar, keçeden çadırlar... Size müthiş bir atmosfer yaşıyor. Gönül isterdi ki bu oyunlar spor kanalları tarafından gösterilsin ve daha çok basında yer bulsun. Umarız gelecekte bu da olacaktır...

-Türkiye bu organizasyona hangi spor dallarında katıldı?

- Dünya Göçebe Oyunları'na Türkiye'den sadece atlı okçular gitmedi. Rahvan sporcuları gitti, ciritçiler gitti. Burada çok önemli bir durum da var. Atlı cirit oyunu sadece Anadolu'da var. Türk dünyasının başka yerlerinde yok. Bu yıl ilk kez Kırgızlar cirit oynadılar ve bizim bu cirit oyunumuz uluslar arası platforma taşınmış oldu. Bizim ciritçilerin destekleriyle Kırgızistan'da bir cirit ekibi oluşturuldu. Karşılıklı da bir dostluk maçı yapıldı. Bu konuda bir diğer güzel gelişme de Ankara'da oldu. Hipodrom'da da cirit oynanmaya başlandı. Böylece Hipodrom da sadece at yarışlarının yapıldığı bir yer değil, bu sporlara da hizmet veren bir yer hâline gelmeye başladı. Umarız atlı okçuluk müsabakaları için de burayı kullanma şansımız ileride olacaktır. Bu göçebe oyunları tabi sadece bir spor faaliyeti olarak görülmemeli. Bu aynı zamanda bir kültür faaliyetidir. Bu noktada TÜRKSOY, Türk Keneşi, TİKA gibi kuruluşların da Türk dünyası bazında bu faaliyetlere destek vermesi beklenir. Kültür ayağı daha da desteklenmeli.

-İrfan Hocam, çok teşekkür ederiz. Umarız atlı okçuluğu daha çok geliştiği günleri görürüz.

-Ben teşekkür ederim. Türk Yurdu dergisi bu kültür ve spor faaliyetlerine destek vererek önemli bir iş yapmış oldu...

TÜRK YURDU

Önce haberleşmek, ardından duygu ve düşünceleri paylaşmak amacıyla yazılan mektupların edebî değer taşıyanları tür olarak kabul edilir. Duygu, düşünce ve durumların paylaşıldığı, kendine özgü formları olan bir yazılı anlatım türüdür. Mektupların değeri yazarının birikim ve deneyimleri ile ölçülebilir. Kalıpları diğer türlerden daha geniş olan mektup türü, kullanılan dile ve hitap edilen kişiye göre değişiklik gösterir. Mektup çeşitlerini özel mektup, iş mektubu ve resmî mektup olarak sınıflandırabiliriz.

“11 Şubat 1861

Efendim, Benim Canımdan Aziz Olan Valideciğim,

Geçenki aldığım mektubunuzda bir yıldan beri hasta olduğunuzu bildirmiş idiniz. Lâkin bundan anladığıma göre, canınızla uğraşır mertebeye gelmişsiniz. Öyle ise efendim, niçin bu zamana kadar bildirmediğiniz? Eğer bildirmiş olsaydınız tahsilin arkasını alıp şimdiye dek Âsitane’ye (İstanbul) gelirdim; çünkü bundan mukaddem (önce) daha kolaylıklar varidi. Her ne ise şu günlerde işimi bitirmek üzereyimdir.

Eğer hastalığınız pek ağırlaşıyor ise tez bana yazın. Tâ ki avdet etmenin (dönme) çaresine bakayım; amma gene siz ihmal buyurmayıp şu hastalıktan kurtulmaya bakın. Vücut sağ olmadıktan sonra, malı ve mülkü ne yapmalıdır? Sakınıp bu hususta parayı esirgemeyesiniz. Birkaç tabibe baktırın, eğer borç bile edilirse edasına (ödeme) Allah kerimdir (yardımcı). Hemen siz var olun!

Efendim, şimdi icabediyor ki, şu ana kadar gönlümde sakladığım sırları size söyleyeyim. Tâ ki sana, ne bana dâğ-ı derun (iç yarası) olsun. Çünkü ben-i âdem (insanlar) bittabi (yaratılıştan) hırslı olduğu aşikardır; amma bu hırs birkaç türlüdür; benim hırsım şimdiki akıl ve idrâkimce biraz geçinecek ile biraz hünerden ibarettir. Elhamdülillâhi tealâ (Tanrı’ya şükür olsun) şu genç yaşımda bunlardan bir miktar hissedar oldum; lâkin hakikatte hep senin sayendedir; zira beni okutturup yazdırdın. Senin hakkını bin yıl yaşasam ödeyemem. Senden başka kimse yoktur.

İşte efendim, maazallah (Tanrı korusun) size bir hal olacak olsa senden başkasına valide (ana) demeğe ağzım varamaz. Ve diyemem alimallah (Tanrı bilir). Ve seni ben ölünceye kadar unutamam.

Felek müsaade ederse merhum pederimin kemiklerini İstanbul’a getireceğimdir; inşallahütealâ (Tanrı dilerse) mahsul (özel) bir türbe yaptıracağımıdır; cümlelizin bir mekân (yer) da olmanızı arzu ediyorum. Senin indinde (sencileyin) en ednâ (dengesiz) olan şeyini ziyan etmem ve haneni söndürmem; ve rahmet vesile olur âsâra (yapıtları) sayederim (çalışırım).

Din ve devlet, vatan ve milletim yoluna kendimi feda etmek isterim.

Aman canımdan aziz olan valideciğim! Gençlik ve cahillik münasebetiyle size her ne kabahat ettim ise cümlesini affeyle ve hakkını helâl eyle!

İBRAHİM ŞİNASI

Ankara, 27 Ocak 1944

Kardeşim Kaplan,

Bir yığın can sıkıntısı, üzüntü ve yorucu iş arasında mektubuna cevap veremedim. O bir tarafa, o güzel makalede de vaktinde teşekkür etmek lazımdı. Fakat daha iyisi tebrik etmeliyim. Çünkü hakikaten güzel makaleydi. Artık birinci sınıf bir muharrir olduğuna hiç şüphe etmiyorum. Sana çok bağılı olduğum için bundan mesudum. Orhan Seyfi biraderimiz, daha doğrusu Yusuf Ziya Bey'in biraderi, Raks manzumesi için yaptığı latif tenkitten sonra, bu sefer de senin yazdığına cevap vermiş. Ben okumadım. Yine kafiyelele çatıyormuş. Tabii görüşlerimiz ayrı. Münakaşaya değmez. Hakikat řu ki ben kafiyelele bağılıyım. Yani bir ses müşabehelele mısranın sonunda lüzumlu görüyorum. Ayrıca kafiyelele ve şekli kafiyelele şiirde yeri olduğuna inanırım. Tedaviyi açar. Fakat çok defa bir aksan müşabehelele, kafiye benzerini tercih ederim. Benim şekil dediğim şey, ne vezinden, ne kafiyelele gelir. O cümlelele, hayal ve tasavvurun, hülase kendisini tamamlamış yahut tamamlamamış idee poetique (ide poetik)in kendisidir. "Mest kendi güler altındaki rahş oynardı" mısrayı tek başına kafiyelele de güzeldir. Ben kafiyelele zayıf yüzlerce mısra tanırım ki güzeldir. Fakat onların anladıkları kafiye bende yoktur. Merhum Cenab'ın dediğı gibi, baston sapı gibi mısradan ayrı kafiye. Hülase kendi zaviyelerine göre haklıdırlar. Fakat ben onların haklarından bir şey anlamadım. Ne ise... Kitabın müsveddelerini göndereyim. Mahur Beste adlı bir yolculuğa çıktık. Canım neler, ne tembellikler istiyor, ben neler yapıyorum. Çok yorgunum. Başımde bir de Erzurum yazısı var. Behice'ye çok selam ve dostluklar. Senin de gözlelerinden öperim kardeşim.

Ahmet Hamdi TANPINAR Güzel Yazılar, Mektuplar